

مۆدىلا تاكگهرايا قهرمانا ژن د ئەفسانەيا "دندك هەنارىدا" ل دويىف مۆدىلا "مۆرىن مۆرداك"ئ

پ. د. حسين عثمان عبدالرحمن

كۆليژا زمانان- زانكۆيا دهۆك- هەريما كوردستان/ عيراق

پ. د. عبدالسلام نجم الدين عبدالله

كۆليژا زانستين مرقاياه- زانكۆيا زاخو هەريما كوردستان/ عيراق

پۆخته

دەريازييون ژ ھندەك قۇناغين تايبەت بۆ خوەنياسين و ھەست ب ھەبوونا خوەكرنئ، گەلەك جارەك كارەك ب زەحمەت و ھندەك جارەك ژى نەچاھەپىكرىيە و ھەلبەت ئەگەر ئەو كەس پەگەزى مە بىت و بقیەت بگەھیتە ئەوئ قۇناغى ، دئ پتر ژ پەگەزى نیر ھەست ب بەرەست و ئاستەنگان كەت، لەورا فەرە پتر پىكۆل و كوششان بکەت، ھەتا دگەھیتە ئەوئ ئاستى.

ئىك ژ ئەوان زانايين باس ل قۇناغين گەھشتن ب خوە و ھەست ب ھەبوونا خوەكرنئ، كرىيت (مۆرىن مۆرداك)ە، و ب دانانا مۆدىلا تاكگهرايا، ۱۰ قۇناغان بۆ قەھرمانا ژن دياردكەت، ھەتاكو بشیت ھەست ب ھەبوونا خوەبكەت. ئەف قەكۆلینە ب ناعى (مۆدىلا تاكگهرايا - individuation قەھرمانا ژن د ئەفسانەيا "دندك هەنارىدا" ل دويىف مۆدىلا "مۆرىن مۆرداك"ئ) ھەموو ھزر و جەختا خوە دئخیتە سەر ئەفسانەيا فۆلكلۇرا كورديا (دندك هەنارى) و دەريازييون كارەكتەرا سەرەكى، واتە دندك هەنارى، پىنگاڤ پىنگاڤ دەھەلسەنگىنیت و پىكىن تايبەتین (مۆرداك)ئ د ئەفئ ئەفسانەيیدا دياردكەت.

ھەلبەت ھەبوونا گریمانەيا ئەفسانەبوونا (دندك هەنارى) و سەلمەندنا ئەوئ ژلايەكى و جىگىريبوونا ئەفئ مۆدىلى ل سەر ئەفئ ئەفسانى و دۆخى دەروونىي تاكى كورد و ب تايبەتى ژنا كورد وەكو قارەمان د ئەفسانەيا كوردیدا ژى، ژلايەكى دىقە ژ گرنگترین ئەركین ئەفئ قەكۆلینى بووینە. زیدەبارى ھندەك پرسيارین: دندك هەنارى كىيە؟ چەند ژ قۇناغين مۆدىلا تاكگهرايا مۆرداك ل سەر دەیتەچەسپاندن؟ ئايا ئەف مۆدىلە دئ شیت ل سەر چیرۆك و حىكايەتین كوردی بەیتەپراكتیزەكرن؟ ئايا ژنا كورد

ل دویف قۇناغېن ژيانى، هەفتەریب ل گەل زەلامى بۇ ئافاكرنا خوە بزاف كرىنە؟ ئایا ژنا كورد ژلايى دەرۋونىقە يا تەپەسەركرى بوویە؟

قەكۆلین دگەھیتە ئەقنى ئەنجامى كو (دندك ھنار)، ئەفسانەيەكا فۆلكلورىيا كوردییە و ھەموو قۇناغېن گەشتا مۆدراكى دەستىشاكرین، تىدا دەینەدیتن و قارەمانا ژن ل دووماھىيا ئەفسانەيى دگەھیتە پىكفەگریدانا مېياتى و نیرانتییى (پىكگەھشتا پیرۆز).

پەیفىن سەرەكى: مۆدراك، تاكگەرايى، قەھرەمانا ژن، دندك ھنار، ئەفسانە.

۱. پىشەكى

۱.۱. ئافونىشانى قەكۆلین

قەكۆلین ب نافی (مۆدېلا تاكگەرايىا قەھرەمانا ژن د ئەفسانەيا دندك ھنارىدا" ل دویف مۆدېلا دەرۋونناسىيا "مۆرىن مۆدراك"ئ) ھاتىيەبەرھەفكرن و تىدا باسى گەشتا قەھرەمانا ژن ژ پىخەمەت پىكفەگریدانا مېياتى و نیرانتییى ھاتىيەئەنجامدان.

۱.۲. ئارمانج و گرنگىيا قەكۆلین

ئارمانجا سەرەكىيا ئەقنى قەكۆلینى، گەھشتن ب دۆخى دەرۋونىيى ژنا كورد و بزاف و تىكۆشىنا ئەوئ د گەھشتن و ھەست ب ھەبوونا خوەكرنئىيە و د ھەمان دەمدا، دقئت بزاینٹ مۆدېلا (مۆرىن مۆدراك)ئ ھەتا چ پادە بۇ شېۋقەكرنا ئەفسانەيا كوردى دگونجیت.

۱.۳. پرسیارین قەكۆلین

قەكۆلین بزاقى دكەت بەرسقا ئەقان پرسیاران بدەت:

۱.۳.۱. كەقنەنموونەيى چ كارىگەريى ل سەر تاكى ژن دكەت؟

۱.۳.۲. گەشتا ئەفسانەيىا ژنى د ئەفسانەيىن كوردیدا چەند قۇناغن؟

۱.۳.۳. ئایا ژنا كورد بۇ گەھشتن ب خوە و پىكفەگریدانا مېياتى و نیرانتییى، دەست ب گەشتا ئەفسانەيى كرىيە؟

۱.۴. گرىمانەيىن قەكۆلین

دەيتەگرىمانەكرن كو قەھرەمانا ژن د ئەفسانەيا دندك ھنارىدا ژ پىخەمەت گەھشتن ب دۆخى دەرۋونىيى تاكگەرايىى و پىكفەگریدانا مېياتى و نیرانتییى دەست ب گەشتا خوە دكەت. ھەرۋەسا گرىمانە دەيتەكرن كو ھەر دەھ قۇناغېن مۆدېلا مۆدراكى د ئەقنى ئەفسانەيىیدا ھەبن.

دەھ قۇئاغېن گەشتا قەھرەمانا مەن د تېۋرا مۇرىن مۇرداكىدا

۱. قەھەتياڭ ژ مېياتىيى - Separation From The Feminine

كەڭەنەنمۇنەي^۱، سىرۇشتەكك جىھانى ھەيە و نوونەراتىيا بىنەپەتتيرىن تايىبەتمەندىيىڭ چىرۇكان، ئەفسانەيان و پېچكەيىڭ ھونەرى دكەت (زىنب كوشكى: ۱۳۹۶: ۲۰۱۸) و ئەوان چىرۇكان ژالاى ھزرى و لىنېرېنېقە ب زەخمەتتەر لىدكەت. كەڭەنەنمۇنە د دەروناسىيىدا، ئەو پشكا ناڧەرۇكا بۇماوھىيا ئەستا كۆمىيە - collective unconscious ياكو ھەموو جازى و ل ھەموو جەھان ب شىۋەيەكك جىگىر دەردكەقەت و ھزىر و ئامانجەكا دىارى كرى نىشان ددەت (رضا ستارى و سىمىيە آقاجانى زلتى: ۱۳۹۵: ۹۰). ب بۆچۈنەكا دى تىشتەكە ب گىشتىقە گرېدايىيە و ھەموو كەس د ئەوى تىشتىدا د ھەڧىشكەن. ئەڧ كەڭەنەنمۇنەيە، وىتەيىڭ گەلەك كەڭەنەن يان ژى ئەو ژىنگەھەن كو وەسا خۇدەيا دىن د ناڧ ناخى مۇڧى يان ژى ناخى شارستانىيەتە ئەويدا ھاتىنەپاراستىن و قەۋەنا ئەوان د ئەفسانە، قەگىرانىڭ نەتەۋەيى، نەرىت، پىۋرەسم، ئاشۇپ و بەرھەمىن ھونەرى و ئەدەبىدا دھىتەدەيتىن (زىنب كوشكى: ۱۳۹۶: ۲۰۱۸). ھندەك جازان پاستەۋخۇ يان ناراستەۋخۇ كارىگەرىيى ل سەر سەردەرىيىڭ ئەوى تاكى دكەت و پىۋرە و جەۋانىيا ژيانا ئەوى تاكى دكەت، كەۋاتە كەڭەنەنمۇنە د ناخى مۇڧىدا قەشارتىنە و مۇڧ نەشەت بگەھىتە، ئى ھندەك جازان ژ نەستى مۇڧى ۋەكو جەڭەنگەكى دەردكەڭەن و ب شىۋەيىڭ جودا خۇە نىشاندىن (رضا ستارى و سىمىيە آقاجانى زلتى: ۱۳۹۵: ۹۰) و ئەڧ نىشاندا نەكەسايەتە ئەوى دىاردكەت. د ناڧ كەڭەنەنمۇنەيىڭ رەڧتارىدا، كەڭەنەنمۇنەيەكا مەزىن و كارىگەر ھەيە كو دايكا ھەبۋەيىيە. دايك، ل سەرانسەرى جىھانى، پىڭگەھەدانا بىنەپەتتى ژيانى و ژدايىكبوۋى و گەرماتىيا ژيانى و ھەلگىرى ھىزا پىشتەقانىيا بىسەنۋورە بۇ زەلام و ژنان. مۇڧ ب شىۋەيەكك خۇپسك ھەز ژ كەڭەنەنمۇنەيە دەستپىكىيا دايكى دكەت (ڧائزە عرب يوسىف آبادى: ۱۴۰۱: ۱۰۴). بھا و گرنگىيى ددەتە ئەۋى كەڭەنەنمۇنەيىڭ، چۈنكى پاستەۋخۇ ب دھىنەتە پشكا ھايدارى مېشكى خۇەدا و دۋىڭچۈۋى ل سەر دكەت.

گەشتا قەھرەمانى ب جودابوۋى يان ژى دەرتىخستى دەستپىدكەت. د مۇدېلا مۇرداكىدا، ئىكەمىن و گرنگىيى قۇئاغا گەشتا ژنان، قەھەتياڭ ژ مېياتىيىيە.

مەبەستا مۇرداكى ژ مېياتىيى، ب تايىبەتى قەھەتياڭ ژ دايكىيە. (مىرىم اسمەلى پور: ۱۳۹۷: ۱۸) ب نىرىنا مۇرداكى "گەشتا ژنى ب خەباتا ئەۋى ژ پىخەمەت جودابوۋىا فېزىكى و دەروۋى ژ دايكا خۇە و كەڭەنەنمۇنەيە دايكى - Mother Complex كو كارتىكرەكا پتر ل سەر ئەۋى ھەيە، دەستپىدكەت. پىرانييا جازان، كەڭەنەنمۇنەيە دايكى ھەر ھەمان

^۱ . يونگ ناڧەرۇكا بىناگەھىيىڭ گىشتى ب "كەڭەنەنمۇنەيە - Archetype" بىناڧدكەت.

ناخې نه هایداره، ب تاییه تی دؤخې دایکینیږی، کو لهش و گیانی ب خوهفه دگریټ. جودابوون ژ دایکې بؤ کچې پړوسپسه کا گه لهک دژواره، چونکی کچ پېدقییه ژ کهسه کی کو وهکو نهوئ ب خوهیه، جودا بیټ. لهو نه زموونا ترسه کی ومردگریټ کو دیارترین سیمای نهوئ نیگهرانی (دلپراوکی)، تنیوون و قهقه تیانه ژ دایکه کا هه قنفشا خوه کو پرانییا جاران په یوه نندییه کا راسته وخو د ژیانیدا ل گهل هه بوویه" (مورین مورداک: ۱۳۹۳: ۴۷)، لی د هه مان دهمدا نارامی و سهفه رازییا که سایه تی د جفاکیدا ب دهستقه دهینیت، کو بیگومان بهرترین بهایه د جفاکیدا. هه لبت ب نیرینا مؤرداکی نهف جودابوونه ل دهف کچ و کوران وهکو ئیک نینه "جودابوون ژ دایکې ل دهف کچې گه لهک ژ یا کوری نالوژتره، چونکی کچ پېدقییه خوه ژ که سایه تییا دایکه کی جودا بکته کو خوه ب پشکه ژ نهوئ و وهکه هف ل گهل نهوئ دزانیټ، لی کوپ پېدقییه خوه ژ که سایه تییا دایکه کی جودا بکته کو نیشا نهوئ داینه بؤ زه لامبوون پېدقییه سیما و رپهفتارین نهوئ رمدبکته" (مورین مورداک: ۱۳۹۳: ۴۸)، لی ل گهل نهف دژواری و ب زحمه تېوون، که سایه تییا نهوئ ژی دی گه لهک باش و موکوم بیتن.

هه لبت گه لهک کچ و ژن تووشی هه قریکی و دوودلییی دېن، نهوان ژ نالییه کیفه دقیت نازدتر ژ دایکې بن و ژ نالییی دیفه نهفین و په سهندا دایکې ومړیگر. نهوان دقیت ژ دایکا خوه وېقه تر بجن، لی دترسن نهفینا دایکې زده سته دن. گه لهک ژن و کچین گهنج، بؤ جودابوون ژ دایکې، دایکا خوه وهکو که فنه نموونه یا ژنا دلرېق، دهسته لاتخواز و خراب وینا دکن کو بؤ بهر دموامیدان ب ژیانې پېدقییه ژ نهوئ دوور بکهفن. هه لبت چیدبیت دایکا راسته قینه یا نهوان نهف سیمایه نه بن، لی کچ نهوان سیمایان دکهته باومره کا دموونی و پیکهاته یا دایکا دموونییا خوه ئافا دکهته (مورین مورداک: ۱۳۹۳: ۴۸). نیؤمهن - Erick Neumann وهکو پېشه نگی قوتابخانه یا کلاسیکا پاش-یونگی - Post-Jungian، خه بات ل دژی دایکې ب گرنګترین قوناغین گه شتا قههره مانیی دزانیټ (مریم اسمعی پور: ۱۳۹۷: ۱۹). هه چنه د فهره بزانی کو نه گهر ب دروستی نهف جورئ هرزکرنی نه هیته کؤنترؤلکرن دی کاره سات ژی چین. "کلاریسا پینکولا ئستس" ژی د پهرتووکا "ژنن کو ل گهل گورګان دکنه غاری" دا د نهوئ باومریدایه کو بؤ گه هشتن ب قوناغا هایدارییی پېدقییه دایکا گه لهک باش بمریت. هه روه کو دبین د گه لهک چیرؤکین په ریاندان، دایکا گه لهک باش هه ل دهستیپکا چیرؤکی دمريت و مرنا دایکې هه ره مان جهقه نگی جودابوون ژ دایکې یان ژی قهقه تیان ژ میاتییی (سیدمهدی خیراندیش و دیگران: سنگ صبور: ۱۳۹۶: ۳). واته ناخې نه هایدار، نهوئ هان بدهت کو ب هه ر شپوهیه کی بیت ژ نهوئ دایکې دویربکه فیت، تاکو بشیت بگه هیته نهوئ مهرم و نارمانجا د سهری خومدا هه لگرتی، چونکی راسته وخو نهو د نهوئ باومریدایه کو دایک مه نترین و بهیژترین بهر په ستا رپکا نهوئیه. ب نیرینا "جین شینودا بؤلن"ی د ناخې هه ر ژنه کیدا، قههره مانه کی قهشارتی هه یه. هه ر ژنه کی شیان هه نه کو ببیته قههره مانه کی بیوئنه، لی هه ر ژنه کی نهفن

شیانئ ل دھف خوه کارا ناکهت. ئەو ژنا کو دەست ب ئەفئ گەشتی بکەت، گەشتا ئەوی ب "پەدکرنا بەیائین کەفتن ژنانە" دەستپێدکەت. لاوازی، وابەستەیی، ھەستیاری، سۆزداری وەکو سیمایین ژنانی، واتایەکا نەڕینی وەردگرن. ب باوەرا بۆلنی، ژنا کو بەرھەف گەشتا ئەفسانەیا خوه دجیت، ئیدی پەییوەندییا خوه ل گەل جیھانا ژنانیی دبریت و ب دەربازبوون ژ کەفتنەنموونەیا نەرتییا دایک، بەرھەف جیھانەکا نەناسیار (ترسناک) دجیت (وەرگرتن ژ: بەروز محمودی و دیگران: ۱۳۹۳: ۱۵۱) کو ئەف جیھانا مەترسیدار دئ کەسایەتیەکا لاواز و ھەرفتی بەرھەمھینیت و راستەوخۆ دئ کاریگەرییەکا نەڕینی ئیخیتە سەر جفاکی و دئ جفاک بەر ب دارمانیڤە چیت.

کەفتنەنموونەیان، بەری ھزاران سالان د چیرۆک و ئەفسانەیی نەتەویدیدا، پۆل ھەبویە و شوینوارین ئەوان د بەرھەمەین ھونەری و شارستانیەتا مرقفیدا دەیتەدیتن، وەکو کەفتنەنموونەیا کەسێ پاقر و وەلی، کەفتنەنموونەیا ئیتمی، کەفتنەنموونەیا شەرقانی، کەفتنەنموونەیا پشەقانی، کەفتنەنموونەیا لیگەری، کەفتنەنموونەیا وێرانکەری، کەفتنەنموونەیا ئەفینداری، کەفتنەنموونەیا ئافرینەری، کەفتنەنموونەیا دەستەلانداری، کەفتنەنموونەیا جادووگەری، کەفتنەنموونەیا زانای و ... (غلامعلی فلاح و دیگران: ۱۴۰۰: ۲۰۸-۲۱۸). بیگومان ئەفە ھەموو ب شیوازین جوراوجۆر و د دەمین جیاوازا کاریگەریی ل کەسایەتییا تاکی دکەن و سەرەدەییان ئەوی پیکدنن.

۲. ھەفگرتن ل گەل نیراتییی - Identification With Masculine و کۆمکرنا ھەفەیمانان Gathering Of Allies -

ژ قوناغین ھەستیارین ئەفئ گەشتی قوناغا ھەفگرتن ل گەل نیراتییی. پشستی جودابوون ژ دایکێ کو ب جودابوونا دەروونزانی ژ وینەیین گریڤای میاتییی ژی دەیتەنیاسین، قوناغا دووی ژ گەشتا قەرەمانیی دەستپێدکەت. د ئەفئ قوناغیدا ژن ھایداری سیمایین دەروونیین زەلامینییی دبیت. د راستیدا، د ئەفئ قوناغیدا، ژن ھایداری ئەوان سیمایین خوەیین دەروونی دبیت کو پتر گریڤای زەلامینە (سیدمەدی خیراندیش و دیگران: ۱۳۹۹: ۱۰)، پتر ئەوی نیزیکی ئاخفتن و سەرەدەری و ھزرکرتن زەلامی دکەت چونکی کەلتووری زال ل ناف جفاکی، کەلتووری زەلامسالارییە، لەورا چالاکی و ئەرک و پلەیا جفاکییا زەلامان ژیا ژنان بلندتر و باشتەر. کەواتە، ژن ژی بۆ بەدستەھینانا پلە، باوەری، مەزناتی، سەریخۆیی و پارەیی ھەفگرتن ل گەل زەلامان دکەن. گەلەک ژنن سەرکەفتی، ب کچا بابی خوه دەیتەھەژمارتن، چونکی ئەو بزاقی دکەن پەسەند و ئیکەم نموونەیا زەلامینییی بەدستەھینن. پەسەند و ھاندانا دایک ل دھف ئەوان گرنگ نینە و باب، میاتییی بۆ ئەوان پیناسە دکەت و ئەفئ پیناسەیی کاریگەری ل سەر چیکرنا پەییوەندیی ل گەل زەلامان ھەییە و دبیتە ئەگەر سەرکەفتن بەھینیت (مریم اسمعیل پور: ۲۲: ۱۳۹۷).

ئەف ھەستا زالبوونا زەلامى د جفاكيدا و ھەبوونا گەلەك دەستكەفتان ب
ھېجەتا نېرسالارىيى كارىگەريى ل سەر ژنى دكەت، لەورا ژنى ئارەزوويا ھەفگرتن ل گەل
زەلامىنيى ھەيە يان زى دقېت ب رېكا زەلامىنيى بەيتەرزگاركرن. دەمى ژن بېريائى ددەت ژ
وئەيىن گريداى زەلامىنيى جودا ببەيت، ب نەچارى گەشتا قەھرەمانەكى زەلام
دەستپدكەت. ئەو زرى و كونزريى خوە دكەتە بەر خوە و سواری ھەسپى خوە دبەيت و
خۆشتقيىن خوە دەتليت و بەرف پەيداكرنا گەنجينەيا زېرى دجيت (مورين مورداك: ۱۳۹۳:
۴۸). ئەفە زى بۇ ئەوى ھەفگرتنى دزفرتەفە ياكو ل گەل زەلامى گريداى و ھېزا زەلامى د
دەروونى خۇمدا ئاشكراكى و پشتا خوە ب ئەوى ھېزىفە موكوم كرى.

لەورا دى بىنين كو د ئەفى قۇناغيدا قەھرەمانا ژن ھەفديتنى ل گەل ئەنیماسى
دكەت يان زى ل گەل تايبەتمەنديى ئەوى ھەفگرتنى دكەت (سیدمەدى خیراندیش و
دیگران: ۱۳۹۹: ۱۰). ئەنیماس ل دەف یۆنگى پشكا قەشارتیا دەروونى ژنییه: بەرجەستەبوونا
سیمایىن دەروونیىن نیرینه د گیانى ژنیدایە و بەرھەمى ژيانا ژنى ل گەل زەلامى ب درېزاهیا
سەدان ھزار سالانە و ل ناف ناخى نەھایداری ژنیدا ھاتییەھەلگرتن. ئەنیماس دشیئ ئەرینى
و نەرینى بیت. ئەنیماسا ئەرینى ھەر ھەمان زەلامى دلۇقان و پشەفانە و ل سەرانسەرى
گەشتا قەھرەمانیا ژنى، رېنیشاندەر و پشەفانى ئەویە و ئەنیماسا نەرینى زى وەكو دیوین
د چیرۆکاندا، زۇدار و درندەیه (سیدمەدى خیراندیش و دیگران: سنگ صبور: ۱۳۹۶: ۳)،
وەكو زەلامەكى ئاسایى کارىگەرییا ئەوى ئەنیماسا باش و خراب د کارین ئەویدا
رەنگفەدەت و تاكى بەرانبەر ھەست ب ئەوى جۆرى ئەنیماسى دكەت.

بېگومان بۇ قارەمانى گەھشتن ب ئارمانجى کارەكى ب ساناهى نینە، لەورا
قەھرەمانا ژن، پشەتى قەھەتیاں ژ کەفەنەنموونەیا مېياتییى، پېدقییە مامۆستایەكى نوو پەیدا
بکەت داکو ل جیھانا زەلامىنى و کەد و خەباتیدا ھاریکارییا ئەوى بکەت. مامۆستایى
نوو پېدقییە زەلام بیت، ئەف رۆلە زى پتر ژ لایى کەفەنەنموونەیا "پیرەمېرى زانا" قە
دەیتەگېران.

مامۆستا دشیئ مرقفەكى راستەقىنە نەبیت و دشیئ تشتەكى وەكو نەخشە،
دەفتەرك، نقیسین یان زى مامۆستایەكى دەروونى بیت؛ واتە بنەرەتەكى موکومى دادپەرەمى
یان رەموشى كو ب درېزاهیا گەشتى رېنیشاندەرى قەھرەمانییه (بەروز محمودى و دیگران:
۱۳۹۳: ۱۵۲-۱۵۳)؛ واتە، ب ھەر رەنگەكى بیت، فەرە ئەو مامۆستا ھەبیت و قارەمان د شیرەتان
ژ ئەوى مامۆستا و رېنیشاندەرى وەربگريت و گوھدارییا ئەوى بکەت.

۳. جادھیا ئەزموونىن دژوار- Road Of Trials و گەريان ل گەنجىنەي

ھەبوونا ئاستەنگ و بەريەستان، ژ تاييەتمەندىيىن سەرەكىيىن ھەر گەشتەكەنە؛ لەورا د قۇناغا سىيىدا، قەھرەمانا ژن تووشى پىكەكا تىژى ئەزموون و ئاستەنگىن دژوار دىت، ئەقە ژى دىيە ئەگەر كو شيان و خالىن بەيژىن خوە پەيدا بکەت و خالىن بەيژىن خوە بنىاسيت و ئەوان ل دەق خوە نەھىليت. د ئەقى قۇناغىدا ژن تووشى گەلەك ئاستەنگىن دەروونىيىن جودا دىت و ب نىرنا مۇرداكي ئەق ئاستەنگە د ئەفسانە و چىرۆكاندا برىتيە ژ راسپاردنا قەھرەمانا ژن ب بجھىنانا ھندەك داخووزيىن دژوار و ب زەحمەت و ل جيھانا راستەقىنە ژى برىتيە ژ راوەستان ل ھەمبەر ئەفسانەيىن درمونيىن وەكو "ئەفسانەيا وابەستەبوونى"، "ئەفسانەيا نەشى دوويى" و "ئەفسانەيا ئەقىنا رومانتيك" كو ب درىژاھيا دىرۆكا زەلامسالاريىن ھاتىنەچىكرن و دايەنە پال ژنى (سىدمەدى خىراندىش و ديگران: ۱۳۹۹: ۱۰).

ھەلبەت وەكھەقىيەكا مەزن د ناھىرا جادھيا ئەزموونىن زەلام و ژنىدا ھەيە، چونكى قەھرەمانا مە دەمى دچىتە د ناھ جيھانا سەركىشيىدا خوە ل ھەمبەر جادھىەكەن دىنيەت كو گەلەك وەكو جادھيا ئەزموونىن قەھرەمانى نىرە. د ئەقى قۇناغىدا، قەھرەمان پىدقىيە تووشى ئەنىماسا^۲ خوە، واتە ھىژىن كەقنەنمۇنەيا زەلامىنيى وەكو ژىرى، وىرەكى، خوەرپاگرى و برپاردانى بىت و ئەوان بەدەستقەبەنيەت (بەروز محمودى و ديگران: ۱۳۹۳: ۱۵۲). ژن ل جادھيا گەشتا دەروونى، تووشى گومان و دوودليى ل ھەمبەر خوە، نەبوونا پىشتراستيى، ترس و پەكەقتنى دىت. رەنگە ل جيھانا دەرە بىژنە ئەوئ كو تو دشى سەرىكەقى، لئ ئەو د جيھانا دەروونى خوەدا ل گەل دىوان شەرى دكەت و دىژنە ئەوئ "تو نەشى" (سىدمەدى خىراندىش و ديگران: ۱۳۹۶: ۸۵). ئەق ھەقپىكيا دەرەكى و ناھەكيا ل دەق ژن، ئەوئ پتر ژ جيھانا مېياتيىن دوير دئىخيت و ئەوئ ب جيھانا نىرانيىن نىزىك و ب سەر جيھانا مېياتيىن زال دىت. بىگومان ب ئەقى زالبوونى، سەركەقتن مسۆگەرتر دىت.

مۆرىن مۇرداك دىژىت: "ژنا قەھرەمان ژىنگەھا تەنايا مالباا خوە دەھىليت و بەرەق گەشتەكەن دچىت داکو خوەياتيا خوە پەيدا بکەت. ژ دۆل و نھالان دەرياز دىت، ژ جۆ و

۲. د دەرووناسيىدا، مۇق ئىكەنقى نىنە. ل دەق ھەر مۇقەكى سىمايىن مېياتى (ئانىما - Anima) و سىمايىن نىراتى (ئانىماس - Animas) ھەنە. سىمايىن وەكو گرنگيدان ب خوە، وەفادارى بۇ بەردەواميا پەيوەندىيى ب سىمايىن ئەنىمايى و سىمايىن وەكو ژىرى، لۇتيك و دوورينيى ب سىمايىن ئەنىماسى دەپنەھەژمارتن. مۇق پىدقىيە ھەقسەنگيى د ناھىرا ئەقان ھەر دوو سىماياندا بپارژىت. بۇ نەمۇنە ئەگەر ژن زىدەرپوويى د پەرومەدەكرنا ئەنىماسىدا بکەت، دئ دەستەلاتخواز و توند بىت و ئەگەر زەلام زىدەرپوويى د پەرومەدەكرنا ئەنىمايىدا بکەت دئ ھىز و دەستەلاتا پىدقى بۇ پىدقىرنا ژيانا خوە ب شىومەكەن سەرىخۆ ژدەستدەت (مورىن مۇرداك: ۱۳۹۳: ۱۱۰).

رووباران دهریاز دبیت، ژ بیابان و دارستانان دهریاز دبیت و دچیتە ناف جادهیه‌کا ئالۆز و تارێ. ئەو ل درێژاهیا جادهیی تووشی هندهك دیوان دبیت كو ئەوئ سەردادبەن و دبەنە كۆرمەپێكان، تووشی هندهك نەخوەشیان دبیت كو هۆش و ئیرادەیا ئەوئ تاقی دكەن و هندهك ئاستەنگان دبیتەنە كو پێدقییه خوە ژ ئەوان بەدەتە پاش، ب سەر ئەوان بازیدەت و ب سەر ئەوان زال ببیت" (مورین مۆرداك: ۱۳۹۳: ۹۳). و ئەف بازدان و زالبوونە هەموو هیژا ئەنیماسی دەرروونی وێه و ئەو مفاهیەکی ژۆر ژ ئەقی دەلیقی وەردگریت.

پرسا هەست ب کیماسیا (ئەدلێر) باس دکەت، ژبۆ کەسایەتیا هەر تاکەکی ژۆر یا گەرنگە؛ ب پەنگەکی کو ئەف کەسە گەلەک پێکۆلان، ژبۆ پاراستنا کەسایەتیا خوە دکەت؛ ژن ژێ وەکو یێن دی هەست ب کیماسیی دکەت و ل دویف ئەفسانەیا "خوەکیمدیتێ" سەرمەریی دکەت. ئەو بەرێ خوە ددەتە دەوریەری خوە و هندهك زەلامان دبیتەنە کو ژ ئەوئ ژیرتر و داهینەرتر نین، لئ سەرکەفتینە، لەورا د ئەقی هەقدژیییدا گێژ دبیت. ئەو ئەفسانەیا کەلتووری کو "زەلام باشتەر" و "ژن ب تنئ بەا نینە و بەایی خوە ژ ئەنجامی پەيوەندییا ل گەل زەلام و زارۆکێن خوە بەدەستە دەینیت" پەسەند دکەت. ژن شیان و خەباتا خوە ژ روانگەها "کیماسیی" دەرخییت و ل گەل خوە دبیت: "ئەگەر پتر کار بکەم... ئەگەر پتر خوە بوەستینم... ئەگەر کچەکا باش بم ...". ل ئەقی دەمی ژن ژ خوە بێزار دبیت و دەنگی توورە بوون ژ خوە بەرز دبیت و هیدی هیدی وەکو دەنگی دایک و بابێن خوە لیدەیت. ئەف پەخنەگری دەرروونی پەنگە وەکو دیوەکی نیی ستمکار یان جادووگەرەکی مێی خراب بەیتەنیشانان و پێدقییه ئەو ب سەر ئەوان زال ببیت. ئیکەم دەرکەفتە ژێ کەرب و کینا ل هەمبەر دایکیه. د چیرۆکاندا دبیتەنە کو دایک دمریت" (مورین مۆرداك: ۱۳۹۳: ۱۰۵-۱۰۶). د پیرانیا چیرۆکاندا، ژن ژنشکەکیه، دەیتەگوهرپین و پەوشا ئەوئ باشتەر دبیت. پەگەزێ هاریکار ژێ زەلامە (مورین مۆرداك: ۱۳۹۳: ۱۱۰)

۴. دیتنا خوەشییا سەرکەفتنێ- Finding The Boon Of Success (سەرکەفتنا ئاشۆپی)

باوەری ب خوەبوون نیشانا تیگەهشتنیه و دەمی کەسەک دگەهیتە ئەقی ناستی، هەست ب سەرکەفتنێ دکەت. د ئەقی قۆناغیدا ژنێ باوەریا تەمام ب خوە هەیه و د هەمان دەمدا سەریخۆ و ژیرە. خوەشیی ژ دەستکەفتن خوە وەکو پارە، ترومبێلا نوو، جلکێن نوو و پلە و بەرپرسیاری و ... دبیت. ژنا قەهرمان هەست ب هیژێ دکەت، شیانی خوە دنیاسیت و گەنجینەیا لئ دەگەرپیا پەیدا کریه (مورین مۆرداك: ۱۳۹۳: ۱۱۸). لئ پێدقییه ئەو سەرکەفتن نەیا سەردابەر بیت، بەلکو یا بەرعاقل و تمام بیت؛ لئ دئەقی قۆناغیدا قەهرمان هیشتا ب شاشیقه وەسا هزر دکەت کو گەهشتیه ئارمانجا خوە. ئەقە ئەو قۆناغە یاكو مۆرداك ب "نهیینیا درموینا قەهرمانی" دەنیاسین و تیدا قەهرمان وەسا هزر دکەت کو

دشیت هه قههره مانا جیهانا نیراتییی و هه قههره مانا جیهانا میاتییی بیت (سیدمهدی خیراندیش و دیگران: ۱۳۹۹: ۱۱). ئەف جوړه هزرکرن، هزرکرنه کا سهردابهر و شاشه و نهجامین نهباشین دویف خومهپاههین، لهوړا هره ژن دئهقی قوناغیدا ناستی پموشهنبیری و تیگههشتنا خوه زیددبکته و ب دروستی چه مکی ئەوان سهرکهفتنان تیگهههیت. د راستیدا، ئەف بابته جوړه کی ههقسهنگیا ناشوپیه. رهدکرنه ئەقی هزرکرن شاشه کو قههره مانا می دشیت تاییهتمهندیین بونهومرکی سهرمرؤفی هه بیت. ل دووماهییی ئەوا قههره مانا ژ ئەقی بهریهستی دهریاز دکته، ئەقهیه کو تیگهههیت ئەو نهچاره ژبه هۆکارین گیانی و لهشی ئیک ژ ئەوان بکته گۆری یا دی (وهرگرتن ژ: بهروز محمودی و دیگران: ۱۳۹۳: ۱۵۳). یا بهرعاقل ی ئەوه کو قههره مانیا جیهانا نیراتییی گۆری یا میاتییی بکته. ههلبته د ئەقی گۆریکرنیدا زالبوون ب سهرهستی کیماسیی و تیگههشتنه کا ناستبهرز بو ژنی یا پیدقییه، ئی مخابن گهلهک ژنین گهنج کو چ جاران نهدفیان وهکو دایکین خوه بن، وهکو زهلامان لیهاتن. ئەوان ههبوونا خوه و بهایی خوه ل دویف پیههرین زهلامان پیناسه کر. ل دهستیپکی ژ ئەقی سهرکهفتن کیهفخووش بوون، ئی هندی سهرکهفتیتر دبوون، دهم و وزیهه کا پتر ژ ئەوان دهاتهخواستن. گهلهک ژنان وهسا ههست کر کو هندی کار بکهن نهشین "وهکو پیدقی" بن. ئەوان پتر و پتر کار دکر و دقا ئەقی ههستی نهخووش ب نهجامدانا کریارین قههره مانییین دی و بدهستقههینانا سهرکهفتن پتر بیدهنگ بکهن. ئالییی نیراتییی رازی نابیت و ههر کارهکی ژن دکته بییها دکته و پتر ژنی دقت (مورین مورداک: ۱۳۹۳: ۱۲۳-۱۲۸). ئەفه نیشانا لاوازی و نهسهرکهفتنا ژنییه، چونکی ب رادهیهکی ژور ژ جیهانا میاتییی دویردکهفیت و د ههماندهمدا د جیهانا نیراتییی ژنی تاکههکا نامۆیه و نهیا سهرنجپراکیشه.

ژبههرندی پراڼیا چیرۆکین قههره مانییی بو نیفا ئیکی یا تهمهنی دزقرن، واته ئەو دهمی کو قههره مانا دقت ناسنامهیا خوه چیکته و جههکی بو خوه پهیدا بکته. قهره مانا ژن، ل قوناغه کا گهشتی هشیار دبیت و دبیزیتته ناخو خوه "نه". ژنا قههره مانا ل ئەوی دهمی دشیت ببیزیت "نه"، دهمی وهکو ژنهک ههستهکی باش ل ههمبهر خوه هه بیت و دانپیدان ب سنوورین خوه وهکو مرؤقهه بکته، رهنهگه ئەف "نه" گۆتنه ب شیومیی دهستهبردان ژ کاری و ... بیت. دهمی ژنی هند ویرهکی هه بیت کو بزانیته "ئهو وهکو پیدقییه"، ل ئەوی دهمی دگههیه گهنجینهیا راستهقینه (مورین مورداک: ۱۳۹۳: ۱۲۸-۱۳۱). ئەف گهنجینهیا راستهقینه یا د پاشخانا هزریا ئەویدا و بهنده ب قهکر و زالبوون ب سهر ئەوان هزرین نیراتی د مهژیی ئەویدا بالاتر و باشتروینه کری و بوویه کهفههنموونهیههکا بیوینه.

زقپین بۆ ڤهسه نایه تیئیی گهلهک جاران پشستی ههفرکییه کا دژوار و زالبوون ب سهر ئاستهنگان ڤوی ددهت، کهواته دهمنی ژنا قههرمان د کاریدا نقۆم دبیت و ههر ههست ب ڤهزانه ندیی ناکهت، ل ناف ناخی خوه ههست ب برینهکی دکهت. ئەو دبیزیت ههموو ئەوا من بدهستقههینای بۆ چیه؟ من بۆ ئارمانجا خوه کار کر و گههشتم، لی هیشتا تشتهکی کیمه. ئەز ههست دکهم کو یا هاتیمه فرۆتن. من خیانهت یا ل خوه کری و پشکهک ژ خوه من یا پشتگوهاقییتی (مورین مورداک: ۱۳۹۳: ۱۳۷). ب بۆچوونهکا دی د ئەوی ده میدا ههست ب ههبوونا خوه دکهن و دهمن د ئەوی هاوکیشیدا خوه نابین ههست ب ئیش و ئازاران دکهن و تهنها چارهسهریا خوه د زقپیندا دبین، ههستی نهخووشی ل دهق ژنا قههرمان پهیدا دبیت ژهر مهیلا ئەوان بۆ ئالییی میاتییا ئەوانه: ئەو ل گهل لهشی می و کۆما ژنان ههست ب ئارامیی دکهن. گهلهک ژنن ئەفی سهردهمی، قۆناغا گهجاتیا خوه ب پهرومدهکرنا تایههته ندییین زهلامان ل دهق خوه تهرخان کریه (مورین مورداک: ۱۳۹۳: ۱۳۹).

ڤهوشا ئەوی وهکو نیشاندانا پهقیسهکهکی ب نافی "کهفه نه مونه یا پاشای"یه. ئەف کهفه نه مونهیه ده ڤرپین ژ داخوژین نیرینه ژ ژنا قههرمان دکهت، داخوژین کو ئەوی ژ نیقهکی دکهنه دوو ڤرت. ژن ل ئەفی قۆناغی ڤیر دبیت کو سهنگ و بهایی ئەوی د ئەفی چهنیدا نینه کو ڤیدقیاتییا خوه ب پهرومدهبوون و دلۆقانییی پشتگوه بهاقیزیت و پتر ژ شیان خوه کار بکهت، لهوړا هیزهکی پهیدا دکهت کو ببیزیت "نه" و دژاتییا خوه ده ڤرپیت (فائزه عرب یوسف آبادی: ۱۴۰۱: ۱۱۱)؛ واته، ههه ئەف "نه"یه بۆ یی بهرانبهره و ههم بۆ ئەوی ب خوهیه و ئەگهر ب ئەفی شیوهی نه بیت، بیگومان یا سهرکهفتی نابیت و نه شییت بگههیهته خوه و ههست ب ههبوونا خوه بکهت. د ئەفی قۆناغیدا، قههرمانا ژن دزانیت کو هزرا ئەوی ل دۆر دووماهییا گهشتا قههرمانیی شاش بوویه، لهوړا گهلهک ههست ب تنیوونی دکهت و د راستیدا، تهناهی و ئارامییا خوه زدهستددهت. ل ئەفی قۆناغی ژن ههست دکهت کو دقیت بهرهف جیهانا میینه بزقپتهفه و دهست ژ کریارین قههرمانی بهریددهت. ب باوهره مۆرداکی، ئەف قۆناغه د هندهک چیرۆکاندا، وهکو ئەفسانهیا نیفی ژنیا - Iphigenia ب مرنا قههرمانا ژن دبیته جهقهنگ (سیدمهدی خیراندیش و دیگران: ۱۳۹۹: ۱۱). ههچهنه ئەگهر بهروفاژی ئەفی چهندی بهری خوه بدهینه ئەفی ڤرۆسیس و ڤدکرنا قارهمانیی و زقپین بهرهف میاتییی ب دروستی لیکدهینهفه، تهمام بهرفازییا دیتا ژنی بۆ مه ڤوهن دبیت کو ئەف ژنه ب ئەفی زقپنا ژ گهشتا قارهمانیی، دبیته قارهمانا راستهقینه د جیهانا میاتییییدا.

هه‌رچەند دەمى ژنا قەهرەمان ئەرکى بجههينانا قەهرەمانيا بهيت ڤەدەدکەت، گەلەك خەمگىن دبیت و پەسن و دەستقوتانا جیهانا دەرڤە ژدەستدەت. ژن ژبەر ئەقى چەندى "نە" نابېژن، چونكى ئەو خوەشیی ژ کەیفخوەشکرنا باب، سەرۆک، هەڤکار و دەزگري خوە دبین، ئەوان ئەقیت دلێ کەسێ بهیلن، کەواتە وێنەیی ئەوان بۆ خوە چیکری بریتییه ژ شادکرنا کەسێن دى. دەمى ژنا قەهرەمان دبېژیتە زەلامسالاریی "نە"، دەلیڤەیه‌کا نوو پەیدا دکەت کو پەيوەندییه‌کا نوو ل گەل زەلامینیا د ناخى خودا چیکەت؛ مەبه‌ستا مە ئەو دەنگى زەلامینیى نینه کو چەندین سەدهیه ژ میاتیى جودا بووى، بەلکو مەبه‌ست کەسایەتییه‌کا زەلامینیا داهینەرە کو ژنێ بەرڤ دایکا مەزن دبه‌ت، واتە ژنێ بەرڤ جەهەکی دبه‌ت کو بشیت برینا ژ ئەنجام جودابوون ژ سروشتی میاتیى پەیدا بووى، چارەسەر بکەت (مورین مورداک: ۱۳۹۳: ۱۵۶-۱۵۷). بېیکو هەستى کەیفخوەشکرنا ڤەگەزى ب سەر ئەویدا زال بیت و ئەوئ وەکو دیله‌کا بېشيان چارچوڤەبکەت.

۱. داکەفتن بەرڤ سنوورئ میاتیى - Descent To The Goddess

هەبوونا سنووران د ناقه‌را میاتی و نیراتیى، هەموو جارەن هند توخ و ڤرڤەنگ دەیتەنیشانەن، ب ڤەنگەکی کو ڤەگەزى مێ یان نیر بدروستی و بی ئاریشه، دەمى ژ ڤیارا خوە پەشیمان و پاشگەز دبنەڤه، ئەوئ سنوورئ ب دروستی ببین. د ئەقى قۇناغیدا، داکەفتن ڤوودەت و سیمایى ئەوئ ئەڤەیه کو قەهرەمان بەرڤ جیهانا تارپی و جیهانا ژیرین گەشتی دکەت. داکەفتن بریتییه ژ شەڤا تارپیا گیانی، چاڤیکەفتن ل گەل کەڤنەنمونه‌یا خوداوەندا تارپی، زکى نەهنگى و ڤریشانى و گۆشەگیرى. ئەڤ قۇناغە دشی‌ت ب مرنا زارۆکی، دایاب یان ژى هەڤژینى کو پەيوەندییه‌کا به‌یز ل گەل ژیان و کەسایەتییا کەسۆکیا ئەوئەهه، دەستپیکەت. (مورین مورداک: ۱۳۹۳: ۱۶۳). ب ڤوچوونەکا دى دى شین بېن کو قەهرەمانا ژن بەرڤ کویراتیا دەروونى خوە دچیت و گۆشەگیر دبیت و ئەو ڤشکین ناخ و دەروونى خوە کو ل دەمى جودابوون ژ دایکى و میاتیى ژدەستداین، دووبارە بدەستڤەدهینیت. (سیدمەدی خیراندیش و دیگران: ۱۳۹۹: ۱۱). ڤەنگە ژن د ئەقى قۇناغیدا هەست ب چەنبوون، پاشقەمان، بېه‌یایى بکەت و وەسا هزر بکەت کو یا هاتییه‌پشتگوه‌ڤیتن (مورین مورداک: ۱۳۹۳: ۱۸۶). بېگومان ئەڤه ژى ژ تاییه‌تمەندییىن ژنینه و ژن ب هەستەکا کویرا هەستیار یا بەرنیاسە و ئەڤ هەستیارە دبیتە ئەگەر کو گەلەک جارەن ئەڤ جۆره تیگەهشتەن ل دەڤ ئەوئ پەیدا ببین و کاریگەرییه‌کا نەرتیا ڤاستەوڤۆ ل سەر ئەوئ هەبن.

قەهرەمانا مێ، جارەکا دى چاڤیکەفتن ل گەل کەڤنەنمونه‌یا "خوداوەند" و هەستین میاتیى دکەت، کەڤنەنمونه‌یا کو ل قۇناغا ئیکى ژێڤەڤەتیاى (بهرورز محمودى و

دیگران: ۱۳۹۳: ۱۵۱). د ئەقی پېرۆسیسیدا، ئەو لەشی خوە، سۆز، نفس، هەست، بەها و ھۆش خوە دنیاسیت (سیدمەدی خیراندیش و دیگران: ۱۳۹۹: ۱۱) و دەست ژ ھۆش و یارییین ژیری و ھزر و کریراین زەلامینییی بەردەمت (مورین مۆرداک: ۱۳۹۳: ۱۶۶) و بەر ب ھەست و سۆزین خوەفە دجیت و جارەکا دی دجیتە د ھەمبەرا خوەدا و خوە دکەتە نموونە و پینیشاندەرا خوە.

ژن وەکو زەلامان ب گەشتکرن بەرەف بلندای و پۆناھیی، خوەیاتیا خوە پەیدا ناکەن، بەلکو ئەو ب گەشتکرن بەرەف خوارئ و چوون بەرەف کویراتیا عەردی و ھەبوونا خوە ئەقی کاری ئەنجام دەن (مورین مۆرداک: ۱۳۹۳: ۱۶۶). ھلن لۆک – Helen Luke باسی جوداھییا مەزنا د ناڤەرا ئەزموونا دایک/کۆر و دایک/کچئ دکەت و دبیژیت: "ئەگەر مە بقیت وەکو کەفەنەنموونە باس بکەین، کۆر بۆ دایکئ ھەلگرتئ ویتەئ لیگەپانا دەروونیا دایکییە: ئی کچ، بەردەموامیا لەشی دایکییە و ئەوئ بۆ بووری و گەنجاتییا دایکئ دزقینیت، ھەرەسا ئەوئ ب ئاینە، ژداییکوونا دووبارە، گوھۆرین بۆ کەسایەتیەکا نوو و ھایدار بوون ژ خوەیاتیا خوەیا راستەقینەفە گریدەمت" (وەرگرتن ژ: مورین مۆرداک: ۱۳۹۳: ۱۷۸-۱۷۹). واتە دایک و کچ ب تەمامی و ھەتاهەتایی پیکشە دگریداینە و سەرەپای ھندئ کو نەشین ژیکشەبن، نابیت ژیکشەبن و کچ دبیتە تەواوکەرا دایک.

دەمئ ژن، ھەست ب ئەقی چەندئ دکەت کو کچبوونا گیانی و مەنەویدیا خوە د سیستەمئ زەلامسالاردا ژدەستدایە، دزانیت کو ب پەسەندکرن کەلتوورئ زەلامسالاریی، ژ پیکشەمەت رازیکرنا بابئ، ھندەک ژ پشکین ھەبوونا خوە ژدەستداینە و ژبیرکرنە، لەورا ب فەر دبینیت کو لیگەپانەکئ د ناڤ ھەبوون و ناخی خوەدا بکەت (مورین مۆرداک: ۱۳۹۳: ۱۸۲). ھەتا ئەقی لیگەریانئ د ناخی خوەدا نەکەت نەشیت ھەست ب ھەبوونا خوە بکەت و ھندی ب خوە ب ھەبوونا پەگەزئ نیرفە گرئ بەدەت، ھند و پتر دئ ژ میاتییا خوە دویرکەفیت و دئ ھەبوونا خوە وەکو ژن بەرزە کەت. بۆ ھندئ کو ژن یا تەمام بیت پیدقییە دایکا تارپاتییا دەروونئ خوە بزقینیتەفە (مورین مۆرداک: ۱۳۹۳: ۱۸۶). مۆرداک گەشتا پرسفۆن خوداوەندا یۆنانی و ئینانا – Inanna خوداوەندا سومەری، بۆ جیھانا ژیرین ب نموونە دەینیت و ب جەفەنگئ گەشتا ژنئ بۆ ناڤ ناخ و دەروونئ خوە دزانیت (سیدمەدی خیراندیش و دیگران: ۱۳۹۹: ۱۱). چونکی ئەف ناخە ھەبوونا راستەقینەیا ئەوئ نیشان دەت و ئەوئ پتر نیژیکی خوەبخوە وەکو ژن دکەت کو ئارمانجا سەرەکیا ئەقی قۆناغیە.

۲. ھەزرا زېندە بۇ گەھشتنا ب پېكقەگريڭدانا دووبارە ل گەل مېياتيى - Urgent Yearning To Reconnect With The Feminine

قەگەريان بۇ پەسەنايەتيا ژنى، ھندەك جاران ژنى بەر ب ھزرىن كويرين پەشيمانىيى دېت، كو راستەوخۇ و ناراستەوخۇ كاريگەرييى ل سەر ئەوئ دكەن، لەورا دئ بينين كو ژنا قەھرەمان، ژ ئەنجامى قەقتيان ژ مېياتيى تووشى خەمگينيەكا مەزن دېت. ھەست كرن ب ئەقى خەمگينيى، ب ئىك ژ ئالنگارييىن مەزنىن گەشتا ژنى دەيتەھەژمارتن (مورين مورداك: ۱۳۹۳: ۲۰۸). چونكى د ئەقى خەمگينيىدا ھەست ب كېماسيى دەيتەدېتن و ئەق ھەست ب كېماسيە كاريگەريەكا نەريى ل سەر ئەوئ ھەيە و ئەو د سەردەرييىن خومدا تووشى شىكستان دېت. ب نيرينا مۇرداكى ژن ل دەمى داكەقتى، پەيۋەندىيا خە ل گەل ئەوئ ناسنامەيا خە ياكو ب پىكا تايەتمەندىيىن زەلامينيى بدەستقەھىنان، دېرىت و دقېت پەيۋەندىيىن خورت ل گەل پىشا ميا ناخى خە ھەبىت (مورين مورداك: ۱۳۹۳: ۲۰۸). ئەق پەيۋەندىيە جارەكا دى كەسايەتيا ب ھىزا ئەوئ بۇ ئەوئ دزقېرىنىتەقە و د پىنگاقتىن داھاتىيىن خومدا سەركەقتى ب دەستقەدەھىت. ب دەرىپنەكا دى، دەمى ژن ژ ئەنجامى قەقتيان ژ مېياتى تووشى خەمگينيى دېت، پىدقەيە بەرەق تايەتمەندىيىن ئەريىيىن دايكىنيى ناخى خە بزقېتەقە (سیدمەھدی خیراندیش و دیگران: ۱۳۹۹: ۱۲). ئەق تايەتمەندىيە تشتەك بۇماوۋىيا ھەتاھەتايە و ھەردەمى بۇ ئەوئ ناخى بزقېتەقە، ب قەگەريانەكا سەركەقتىيانە دەيتەھەژمارتن.

ھندەك ژن گەلەك ژ لەشى خە يى مى نەدرازينە و لەشى خە ب خوارن، گەلەك كاركرن و گەلەك ۋەرزىكرن ئازار دەن و دقېن ب ئەقى پىكى خەما مېوونى ژ لەشى خە دەرىپىخن. كچا كو بۇ خەۋەشرىنكرن ل دەق بابى خە دېتە بۇنەۋەركا دى و ھەقگرتى ل گەل نېراتيى دكەت، ھۆش و ھزا خە پەرۋەردە دكەت، لى لەشى خەيى مى پەددكەت و داخووزيىن لەشى خە ژبىر دكەت. ب ئەقى پەنگى، بۇ گەلەك قەھرەمانىن ژن، ئەق قۇناغە يەكسانە ب ھىياربوونا دووبارەيا ئەقېن و سۆزى د كەسايەتيا ئەۋاندا (بەروز محمودى و دیگران: ۱۳۹۳: ۱۵۴). چونكى بېگومان ب ژبىركنا داخووزيىن لەشى خە تووشى بەرىبەستان دېت و ب ئەقى چەندى ھەبوونا خە دئ ژدەست دەتن.

قەدیتنا "ھەبوونى" ل شوينا "ئەنجامدانى"، ئەركى پىرۆزى مېياتيىيە. ھەم د ئاشۇپ و ھەم د بەرھەمى ھونەرىدا، گەلەك ژنىن ئەفرۆكە وئەنەيى ئامانەكى د ھۆش و ھونەرى خومدا وئنا دكەن، وئەنەيى كو ئاليى دەروونىيى مېياتيى نیشان دەت. پاقرىكنا ئەوئ ئامانى، ھەر ھەمان پاقرىكنا ژيانا ژنىيە. چاقدان و خەدووركرن، ئامانى ژ ناقددا پاقرىكەت و نەريىن كۆمى، پىكقەبوون و ئاھەنگىران ل گەل ژنان ئاليى دەرقەيى ئامانى پاقرىكەت. ژن بۇ پەيداكرنا "ھەبوونى" پىدقەيە ھەروەكو خە بمىنىت و بزاقى نەكەت ھەبوونا

خوه بسه لمینیت (بهرز محمدی و دیگران: ۱۳۹۳: ۱۵۴). په یادا کرنا "هه بوونی" واته ژن کا یا چاوايه ب هه مان شیوه بمینیت و بزافا خوه گوهورپینن نه کهت. له ورا دئ شپین بیژین کو بزافا هه تاکه کی د درنژاهیا ژیا نا خومدا گه هشتن ب خؤد و هه ست ب هه بوونا خوه کرنا، له ورا هه تاکه ک ب هه بوونا چه ندين کیماسیای ژی هه ب هیقیه کو پروه کی بگه هیته خؤد و د ناف جفاکیدا هه ست ب هه بوونا خوه بکهت و تاکین جفاکی ژی نه وی که سی وه کو تاکه کی خودان که سایه تی بینن. ژبه رهندي فهره ژن ژ نه وی چارچوفا لاسایا زه لامي دمر بکه قیت و وه کو ژن بمینیت و هه بوونا خوه بسه لمینیت.

لیک په پانا قه هرمانا ژن، ژ پېخه مهت بده ستقه هینا نا هیز و ده ستقه لاتن، داگیر کرن و زال بوون نینه، به لگو لیک په پانه که کو ب رپکا پیکه گریدانا سیمایین میاتی و نیراتیین، هه قسه نگیین د ژیانیدا چتیکهت (مورین مورداک: ۱۳۹۳: ۲۱۹). واته نه وی هیچ هیز یان ده ستقه لاتکا زالا داگیر کر نه قیت و تنها یا ل دویف گونجاندنا هیژین میاتی و نیراتیین د نیک هه بووندا.

۳. چاره سهریا فالاهیا د ناهه را دایک/ کچیدا - Healing The Mother/Daughter Split

خویایه ژن هه ژ ده ستپیک، ده می ل دویف هه بوونا خوه دگهریت، دچیته د چارچوفا هه قریکا ل گهل دایکا خومدا، لئ ب بوورینا ده می نه وه ست بو نه وی دروست دبیت کو رپکه کا شاش یا هه لیزرتی و پیدقیه نه وی هزی پاشگه ز بیتقه، له ورا د نه قی قوناغیدا، قه هرمانا ژن ب قه ژاندنا فالاهیا دمر وونیا د ناهه را دایک/ کچی رادبیت (مورین مورداک: ۱۳۹۳: ۲۲۳)؛ واته نه وه فالاهیا ژ نه نجامی قه قه تیانا ژنی ژ سروشتی میاتییا نه وی په یادا بووی. رهنه ناخی ژنی، دایک ب شیوه یه کی نه رینی د ناخی خومدا هیلابیت، که واته ژن ژ ئالیی میاتییا خوه یا نه رینیقه دوور دکه قیت و بو دووباره بده ستقه هینا نا نه وی پیدقیه خه باتی بکهت (سیدمهدی خیراندیش و دیگران: سنگ صبور: ۱۳۹۶: ۴-۵). هه لبت نابیت نه وه خه بات ب دژی بهر ژموه نندیین ژنی بیت و هه بوونا دایکی ژی سنوورداریکه ته د هه بوونا خومدا. مورداک د نه وی باوریدایه کو فالاهیا دمر وونیا دایک/ کچی ب په رومرده کرنا دایکا دمر وونی، قهدیتنا ژیریا دمر وونی، قهدیتنا ژنا بهیز و زفراندنا ژنا ته په سه رگری و هیزا میایی بده ستقه دهیت (مورین مورداک: ۱۳۹۳: ۲۳۸). ب نه وی هیژنی ژنا ته په سه رگری رنکار بکهت، هه رچه ند نه ق کاره گه له کا ب زحمه ته، لئ فهره پیکوله کا رژد بو نه قی چه ندی هه بیت. ژنی کو د په یوه نديیا خوه ل گهل دایکید، تووشی برین بووینه، پرانییا جاران چاره سهریا خوه د نه نجامدانا کاروبارین ئاساییدا، دبینن. بو گه له ک ژنان، نه ق پوودانه ب شیوه یی خودا وه ندکرنا کاروبارین ئاسایی دیار دبیت. واته هه ر تشته کی ئاسایی وه کو شووشتنا ئامانان، پاقر کرنا مالن، ئاده کرنا فریژی هه وشن. ژن ب نه نجامدانا نه قان

كيريائين ئاسايى بزاڭى دكەت خوە پەرورمەدە و چارەسەر بکەت (مورين مورداك: ۱۳۹۳: ۲۳۵). چارەسەريەكا دەرورونى كو زيانئى نەگەهينىتە دەروروبەرەن. بېگومان ئەف چارەسەريە باشتەين رېكا ئاراميا دەرورونيا ژئى و دويشچوونا هەبوونىيە بۆ ژئى.

ژنا تووشى داکەفتنى بووى، دقېت پەيوەنديا خوە ل گەل مېياتيىي خوەش بکەت و گرنگيى ب ئاليبيىن پىشتگوهاڤيىتى و کپکرييىن خوە بدەت. ئەوئى دقېت هەستين مېياتى و هەستين خوە يىن بەرئ پەيدا بکەت و جوداهييا د ناڤەرا لەش و گيانئى خوە نەهليت. ئەفە قۇناغا دووبارە قەژاندنا ژيانئىيە (فاطمە حضرتى سوغانلو و محمد حسن زاده نيرى: ۱۴۰۲: ۱۸۸). ل دويڤ نيرىنا مۆرداکى، دەمى ژن هەست ب قالاھيەكئ د ئاليبيى مېياتييا ناخى خوە دکەت، ئەگەر هېشتا دايكا ئەوئى يا ساخ بيت و بەردەست بيت، پەنگە ب زينديکرن و دووبارە قەژاندنا پەيوەنديا دەستپيکى بزاڭا چارەسەرکنا برينا خوە بدەت. ژبلى قەژاندنا پەيوەنديا خوە ل گەل دايكى، پەنگە قەهرەمان ب خوە ببیتە دايک يان ژى ببیتە جەقەنگى مېياتيىي؛ بۆ نموونە، د هندەك ئەفسانەياندا قەهرەمان دبیتە دار يان ژى قەهرەمان دچیتە دەف ئاقى، بيرئ، ديريای يان ژى دبیتە کۆتر، ئەفە ژى ب جەقەنگيى مېياتيىي دەيتەهەژمارتن (سیدمهدى خیراندیش و دیگران: ۱۳۹۹: ۲۲). ئەف جەقەنگە دەرپرینى ژ ناخى ئەوئى دکەن. هەلبەت د هەر دۆخەکیدە بيت، فەرە ئەو ژن خوە ژ ئەوئى داکەفتنى رزگار بکەت و بۆ مېياتييا خوە بزقريتەفە.

زردايک، جادووگەر، ژئين دين پىرانييا جاران وەسا هاتينەويتاکرن کو ئاستەنگين وەرار و پيشکەفتنا زارۆکانە. ئەو وەکو مرقۇين خراب، ستەمکار، دلرەق و زکرمش هاتينەنشاندان. جادووگەر ژن د هانسل و گرتلدا، ل ناڤ ئاگرى دەيتەسۆتن. زردايکا چيرۆکا بەفراسپى و هەفت قەزەمکان، ل سەر پەلئين ئاگرى هند سەمايى دکەت هەتا دمریت و جادووگەرئى باژيرئى ئۆز دحەلييت. د چيرۆکاندا باسى ژيدريى دلرەقييا زردايک و جادووگەران ناھيتەکرن، وەسا دەيتەگريمانەکرن کو ئەو هەردەم هوسا بووينە. چ جاران ناھيتەنشاندان کا ژ دەستى زارۆکين دەللاندييىن بابئ تووشى چ ئازارەكئ بووينە. زردايک هيمايى خەم و بېھيقيبونا هەر زارۆکەکيە کو وەسا هزر دکەت چ جاران دايکەکا تەمام و بېي کيماسى -ئەو دايکا ناشۆپيا خوە هەردەم يا دلۆقانە و تېگەهشتيە و گەلەكە حمز ژ زارۆکين خوە دکەت- نەبوويه (مورين مورداك: ۱۳۹۳: ۲۴۹). ئەف چەندە کارىگەرييى ل سەر سەردەمى و پيکھاتەيا دەرورونيا ئەوئى دکەت و پاشەپرۆزا کەسايەتيا ئەوئى دکەفیتە د مەتريسييدا.

ژنا قەهرەمان، پيڊقيە ئەو ژنا ژئى قەقەتياى بزقرييتەفە داکو هيزا مېياتيا خوە بدەستقەبەينيت. ئەگەر ژنەك بەردەوام بيت و کەريا خوە ژ ئەوئى دايکئ قەبکەت ياکو

دایکینی بۆ نه‌کری، دئ هەر یا گریدای بیت و نه‌شیت خوه ئازاد بکه‌ت. ژنا کو نه‌شیت خوه ژ نه‌قی زنجیره‌یی پزگار بکه‌ت دئ هەر چاهه‌رئ مینیت، ئەو نه‌شیت و مراری بکه‌ت و مه‌زن ببیت؛ ئەف ژنه‌ پەنگه‌ ژ روانگه‌ها جیهانا دهرقه‌ یا مه‌زن بیت و وه‌کو مه‌زانان ژئ سهردمریی بکه‌ت، لئ د ناخخ خودا هه‌ست ب بییهایی و نه‌ته‌مامبوونی دکه‌ت. ماریۆن وۆدمه‌ن د په‌رتووکا "کچا دووگیان" ناخی نه‌قی پشکا پشته‌گوهاقی‌تیا هه‌بوونا ژئ ب "کچا دووگیان" دناسیت، ژن دشی‌ت ب ریکا گه‌شته‌کرن به‌ره‌ف تارپاتی، کۆلانا عه‌ردی، بگه‌هیه‌ت زێر و زیقان (واته‌ پشکا به‌ادارا ناخی ژئ) (مورین مورداک: ۱۳۹۳: ۲۵۴-۲۵۵). هندی ئەف ژنه‌ یا بجویک بیت، سهردمری و گۆتئین ئەوئ دئ زارۆکانه‌ و بجویک بن و نه‌شیت خوه ژ ئیش و ئازاران پزگار بکه‌ت و هه‌رده‌م دئ تووشی دله‌راوکی و که‌له‌زانان بیت و ناگه‌هیه‌ت ئەوئ دایکینی و میاتییا پیدقی.

۴. چاره‌سه‌ریا نیراتییا بریندار- Healing The Wounded Masculine

زەلامینی، هیزه‌کا که‌فه‌نهموونه‌یه‌ و نفش نینه. زەلامینی ژئ وه‌کو ژنانی هیزه‌کا داهینه‌ره‌ کو د ناخی هه‌موو ژن و زەلاماندا هه‌یه. دهمی زەلامینییا د ناخی ژنیدا، هه‌قه‌سه‌نگ نه‌بیت و په‌یوه‌ندییا ئەوئ ل گه‌ل ژیانق قه‌قه‌تی‌ت، ژن دئ شه‌ره‌نگیز، په‌خنه‌گر و تی‌کدره‌ بیت. ئەف که‌فه‌نهموونه‌یا زەلامینییا نه‌په‌یوه‌ندیار دشی‌ت ساپ و نه‌مرۆقاییه‌تی بیت و سنوورداریا مرۆقییا ژئ پشته‌گوهاقی‌تیت. ئەف دهمارگیرییا زەلامینی، دبیزیته‌ ئەوئ کو به‌رده‌وام پیشقه‌بجیت و دیار نینه ئەفه‌ دئ ب بهایی ژده‌ستدانا چ تشته‌کی بیت (مورین مورداک: ۱۳۹۳: ۲۶۲-۲۶۳). ئەف ژده‌ستدانه‌ هه‌قه‌سه‌نگه‌ ل گه‌ل ژده‌ستدانا ژنانی و میاتی و ئازادییا ئەوئ، ئەگه‌ر ئەوئ های ژ نه‌قی چه‌ندی نه‌بیت، ئەنجامین هه‌قه‌سه‌نگ ل گه‌ل نیراتیی ناهینه‌ دی. ژن ئەقی زەلامینییا هه‌شک، سه‌رکیش و ده‌سته‌لاتخواز کو ناخی ئەوئ داگیر دکه‌ت، نابینیت. هه‌رجارا کو ژن هه‌ست، له‌ش، ئارمزوویین خوه‌ پەددکه‌ت، د راستیدا، خزمه‌تا زەلامینییا سه‌رکیش و هه‌شک دکه‌ت (مورین مورداک: ۱۳۹۳: ۲۶۵). ئەفه‌ زیانی دگه‌هینیته‌ به‌رژموه‌ندی و سهردمریی جفاکیی ئەوئ. له‌ورا فه‌ره‌ های ژ زەلامینی و هه‌ستی زەلامینی هه‌بیت، چونکی ئیک ژ گرنگترین قۆناغین گه‌شتا قه‌هره‌مانی، نیاسین و قه‌دیتنا په‌گه‌زین هه‌قدژین دهروونی و ئیک‌گرتنا په‌گه‌زین مئ و نیره‌ (فائزه‌ عرب یوسف آبادی: ۱۴۰۱: ۱۱۵).

خۆشتشیق قه‌هره‌مانا ژن پیرانییا جاران وه‌کو ئانیمای د گه‌شتا قه‌هره‌مانی نیردایه‌. ئه‌رکی په‌گه‌زئ ئانیماس، هاندانا قه‌هره‌مانا ژنه‌ داكو جاره‌کا دی بشیت هیزا میاتییا قیان، هه‌ستیاری و ئەقینی ل ده‌ف خوه‌ زیندی بکه‌ت (به‌روز محمودی و دیگران: ۱۳۹۳: ۱۵۴). کو دبیته‌ ئەگه‌رئ به‌یزبوونا که‌سایه‌تییا ئەوئ و دهروونئ ئەوئ پیر دبیت ژ

ههستين نازك و جوانين ژنئ و ب شانازی و بېی ترس و ههست ب كيماسيی بهردومامیی ب پهيوهنديين جفاكييځن خوه ددهت. ل دهق مۆرداكځ، قههرمانا ژن ب نياسينا زهلامئ ناخځ خوه و قهديتنا ئانيماسځ، هېژين ميځاتييځ ل دهق خوه زيندي دكهت. دهمئ ژن پهگهژين ئانيماسځ د ناخځ خوهدا دنياسيت و ل شويئا پهذكرنا ئهوان، سهرمدهرييځ ل گهل دكهت، دشيت بگههسته گهجنهين ژيري و داهينانځ (فائزه عرب يوسف آبادي: ۱۴۰۱: ۱۱۵). قههرمانا ژن، د ئهق قوناغيدا، ميځاتييا ئهريځيا كو ل ههر دوو قوناغين بهري بدسقههينان، بكاردهينيت دكو بشيت زهلامينيئا نهههقسهنگ، نهپهيوهنديار ل گهل ژيانا ساړ و ويرانكهرا دهروونئ خوه، چارهسهر بكهت (سيدمهدي خيراندش و ديگران: ۱۳۹۹: ۱۲). و ب سهر ئهويئا زال ببيت و ئيدي نههليليت كاريگهرييځ ل سهر گونجان و ههقسهنگيا ل گهل ميځاتييځ بكهت.

ژنا قههرمان دقيت ئهو ب خوه برياري ل سهر چارهنقيسځ خوه بددت و ژنئ دقيت خواست و ئيرادهيا خوه بجهيهينيت (مورين مورداك: ۱۳۹۳: ۲۶۵). ئهق ههزه پالنهري سهرهكييځ پيځهينهري كاسايهتيا ب هيزا ئهويځه.

ه. پيځهگرځدانا ميځاتي و نيراتييځ - Integration Of Feminine And Masculine (پيځهگهشتنا پيروژ)

دووماهي قوناغ ژ گهشتا ههر ژنهكي، ئهنجامين باش و قهديتن و چارهسهركرنا پرسا سهرهكييا د ناچهرا ميځاتي و نيراتييځ كو بيځگومان ل جيهلانا دهروونئ، شويكرن يان پيځهگهشتنا پيروژ ههر ههمان پيځهگهشتنا من و خوهياتيا منه. ژنا قههرمان هيدي هيدي سروشتي خوهيځ ميځاتي و نيراتييځ دزانيت و بو بدسقههينانا ئهويځ خهباتي دكهت (مريم خالي خاني پور و مجيد منصور: ۱۴۰۳: ۱۱۲). ئهق خهباته ئهويځ دگههينيه ئهنجامين باش و ئهريځي.

ژنا قههرمان ل ئهق قوناغځ، پهيوهنديئا لفوكا سروشتي ميځاتي و نيراتييځ دزانيت و ههر دوويان پيځه پهسهند دكهت. د گهلهك چيروكاندا، پيځهگهشتنا ئهقان دوو ئاليين ههقدژ ب شيوهيځ شويكرنا ژنا قههرمان ب جههنگي دهيتكرن (سيدمهدي خيراندش و ديگران: ۱۳۹۹: ۱۲). د نيرينا مۆرداكيدا، نامازه ب رولئ "بازنه"ي وهكو جههنگهكي سهرهكي د ديمهنئ دووماهييدا دهيتكرن. ئهق بازنهيه دووماهيا ميځاتييا ب هيز و سهرهكييا رهسنا دهستيځي نيشان ددهت و ئهويځ بو رهسنايهتيا ميځاتي و سهربوورين باومريځكري دزقپرينتهقه و ل سهر بنهمايځ ئهق ميځاتييا ب هيز بهر ب نيراتييځه دچيت و پهيوهندييهكا ههقزيني دروستدكهت. (بهروز محمودي و ديگران: ۱۳۹۳: ۱۵۵). بازنه يا تهمامه و ههموويان ب خوهقه دگريت. بازنه چ كهسهكي يان تشتهكي ژئنابهت.

بازنه، جهقهنگی میاتیپیه. ژن پتر ب شیوهی بازنهیی دروینن و کس ل سهر یی دی زال نینه (مورین موردک: ۱۳۹۳: ۲۸۶-۲۸۷). بازنه نیشانا خؤلگهیهکا بیدووماهییا ژیانپیه، پهیهوندییا سهنتهیرییا مرؤقایهتییی و ژدایکبوونا دووباره د فالاهییا گرؤقرا ههقالبجویکیدا (بهروز محمودی و دیگران: ۱۳۹۳: ۱۵۵). د بازنهیییدا چ تشتهک ناهیتهژئیرن. ههر تشتهکی جهی خوه هیه و وهکو پشکهک ژ تهواوکهرا پرؤسیسهکی دهیتهههژمارتن (مورین موردک: ۱۳۹۳: ۲۹۶). چونکی ههموو نهو مچ کچ یان دایک یان نهو کچا دبیته دایک و جارهکا دی نهو کچ شوی دکهت، ههموو پیکفه بازنهیهکا زیندی و نهمر دنافرینن و بهردموامییا ژیانن وینه دکن کو بیگومان د نهقی بهردموامییدا نیراتی، واته رهگهزی نیر ناهیتهپهراویزخستن و دبیته تمامکهری ههقیشکی نهقی بازنهیا ژیانن.

مرؤق، باومر و کسان ب سهر باش و خراب، نهو و نهو، پمش و سپی، دروست و نه دروست دابهش دکهت. نهو گیانی ژ مادهی و هویش ژ لهشی، ژنی ژ زهلامی جودا دکهت. نهف جهمسرهبندییه بوویه نهگهر کو فمینست زهلامان ب نهگهری نههقهسهنکیا ل سهر گویا عهردی بزنان و نهگهری قیان و ههزژیکرنا خوه بو دهستهلات و کؤنترؤلکرنی بدهنه پال زهلامی (مورین موردک: ۱۳۹۳: ۲۸۲).

دوانهیییون وههمه، چونکی ههم ئالییی راستی هیه و ههم ئالییی چهپی هیه. نهگهر ئالیگریا ئیک ژ نهوان بکهت واته دقیت نیقهکا راستیی پشتگوهبهاقیژیت و نهفه ژی نابیت. نهف هزره کو نهو دشین بیینه خودانی ئالییی راستی و ئالییی دی ژیر بکهین، وههمه. ههبوونا چاکییی بی خرابیی، ژنی بیی زهلامی و گولا سور بیی ستریی نابیت (مورین موردک: ۱۳۹۳: ۲۸۴). گشت نهف دوویه تهواوکهرین ههقدوونه و ب ههقدوورا د جوانن و رهنکاوپهنگییی دئخنه د ناف چاکیدا.

ل بهری جفاک دهستهلاتخواز نهبوون خوداوهند نافهندا ههموو ئالییی ژیانن بوو. جهقهنگین سروشتی وهکو پوژ، ناف، بالنده، ماسی، پهلاتینک، وینهیین خوداوهندان ب شیوهیی دوو گیان و ... ل ههموو مال و جهین پهراستی و نهخشین ل سهر گولندان و کلؤزک و ... دهاته دیتن. ژن و زهلام زارؤکین خوداوهندان بوون و چ ژ نهوان ژیا دی باشر نهبوو (مورین موردک: ۱۳۹۳: ۲۹۰). ههر دوو بندهست و گوهدارین خوداوهندان بوون و بازنهیا ژیانن زور ناسایی و بیتاریشه ب ریشه دجوو. سهرهپای نهقی چهندي کو نهف قؤناغه ب کؤپیتکا گهشتا قهرهمانن دهیتهههژمارتن، لی مهرج نینه نهفه خالا دووماهییی بیت، نهف خؤلگهیا گهشتا قهرهمانن رهنکه چهندين جاران دووباره ببیت و قهرهمان ههر جار تهمامتر و بهیزتر دبیت. ب باوهره کهمپلی، ل نهوی دهی گهشت ب دووماهی دهیت کو قهرهمان ببیته پاشا یان ژی شازادهخانم بؤ خوه بهینیت (Elise Birch:2019:19-20). د نهقان دوو

دووسى سال، دايكا وئ ئەمرى خودى كر، بەرى دايكا وئ بمریت وەسیەتا خو کربوو
گۆتبوو ... « گەل گاڤا ئەز مرم، دەستى من ژێڤهكەن. چى گاڤا هنگ گەلەك عاجز
بوون ژ کچا من، ب دە ستى من بقوتن» - هندی هەژى دکر - وا ژى وەسیەتا وئ ب جە
هینا...

دندك ھنار ما بى دايك، بەس ما ئەو و بابى خو، بابى وئ گەلەك چاقى خو ددایى،
هەتا مەزن كرى...

ل گەل خو ھەرۆ د برە ئاقارى...

سپیدى داچن ئیقارى داھىن، بەلى ھەكو دەاتنەڤە شولى وا ھەمىي كرىه...

دندك ھنارى و بابى خو دگۆتن:

ئەڤە كىيە شولى مە ھەرۆو دكەت و بوچى؟...

رۆژەكى دندك ھنار ل گەل بابى خو نەچوو دا بزانیك كانى ئەو كىزك ژنكە ھۆ
دكە ت! ((صورا چافشین)) ھات یا بستەيە، ئى پا دندك ھنار لویرى دیت، ئینا گۆتى: ئەڤە
توى! ھەمى گاڤا مالا مە پاڤز دكەى و بوچى؟ گۆتى بەلى ئەزم، ئەز ژنكەكا بتنىمە و
من كەسەكى خو نینە و چ شول ژى نینە، دەيم وەختى خو پادبوورینم، و راستى ژى دلى من
ما ب ھەوڤە... دلى دندك ھنارى ما پێڤە و گۆتى:

ما تو بو ھەما ل مالا مە نابى؟ ئان شى ب بابى من ناكەى؟ سوراجافشین كره
كەنى و خو ھۆ ئینا و ھۆ بر كەيڤا وئ ھات. ما وئ چ دڤیت؟ (ئەو پەزا ڤەكوشتى بو وئ
مىلاكى) بابى كچكى ئیقارى ھات، دندك ھنارى گۆتە بابى خو، من زانى ئەو كىيە
شولى مە دكەت. گۆتى كىيە؟ گۆت ((صورا چافشین)) م.

بوچى وە دكەت ما وئ چ مال نینن؟ كچكى گۆتى: ئەو ژنكەكا گەلەكا
باشە و یا بتنىيە ژى، ژيەرھندى و ھەژ من دكەت، تۆ بوچى بو خو ناھینی؟

بابى وئ گۆتى نە بابو ئەم ڤى گاڤى د ڤەھەتىن و بى موشكىلەينە، چ مەجبوورین
سەرى خو بكەينە دناڤ خەم و خيالاندا و دايكا تە ژى یا گۆتى چ ژنا نەھینە، ھەتا
جلكيىن من ھەمى ب ڤزن، كچك چوو گۆتە سوراجافشین، بابى من ھۆ گۆتە ھە.
سوراجافشین گۆت، یا ب سانەھییە، گۆتە دندك ھنارى، ھلو ڤابە بەرەكى ببە جلكيىن
دايكا خو ھەميان ڤەڤوتە و ھوير ھوير كە و پاشى ھەرە بێژە بابى خو دندك ھنار ڤابوو كا
چ گۆتى وە كر. گۆتە بابى خو كا وەرە دا بچينە پێش جلكيىن دايكا من بەلكى ڤزى
بن، بابى وئ گۆتى نە بابو ھىشتا زويیە... كچكى ب زۆرى بابى خو بر و چوونە پێش، بەرى

خۆ دانئى ڪو ھەمى جلكين وي يين رزين. بابى وي گوتى: دى بلا ئەز دى ژنى ھينم، لى پا دى ھەر پەشيمان بى جارەكى.

دندك ھنارنى گوت: ھەما تۆ بينە، تە شولە پى نەبىت، صورچاقشېن گەلەك ھەژ من دكەت. بابى دندك ھنارنى صورچاقشېن، بۆ خۆ ھينا... ھەيامەك پىقە چوو، كچەك خودى دايى، ناقى وي كرە (فاتۆ)، گەلەكا كرېت بوو، ھەر خودى دزانىت! كچا وي مەزن بوو. بوو ھەقالا دندك ھنارنى... بابى دندك ھنارنى گوتە صورچاقشېن، دىيايە ھەكە كەريپن تە ژ دندك ھنارنى قەدىن ب چ تىستان نەقوتە، دەستى دايكا وي دى نىشا تە دەم، پى بقوتە. گوتى بلا. صورچاقشېن، گەلەك خراب بوو ل گەل دندك ھنارنى، چنكو گەلەكا جان و بەركەقتى بوو، ئىكا ۋەكى وي نەبوو ل ئەوان گوندان خرا! قىچا ھەرو دا پابىت دە ستى دە يكا وي ھىنىت، دا پى بقوتىت، لى چە ند پى دقوتا، جانتر لىدھات، ئىنا گوتى، ئەقە چىيە؟! چەند ئەز دقوتەم يا جانتر لىدھىت... ئىنا پابوو ئەو دەست ھاقتىت، و ھەرپۆ ب دارى دقوتا، كچك گەلەك بىسەرۋبەر بوو. پىرەژنەك ل گوندى ھەبوو ھەر گاف دابىژىتە دندك ھنارنى و فاتۆيى دايى، كا ۋەرن سىپھا ژ سەرى پىرا خۆ بينە دەرى، گرگىكا بکەلوژن، ھویرھویركا بەلقىژن!!! دندك ھنارنى ژى ھەرپۆ مستەكا كەزانان داکەتە بەرىكا خۆ، چەند سىپھەك دھىنا دەرى كەزانەك د ھاقتە دەقۇ خۆ، ژ پىرى ژىقە ئەو سىپھەك د خۆت. فاتۆيى ژى گوتى ئەقە چىيە... ئەز بىم و سىپھەك پىرى بخۆم؟ بىرىت ئەز سىپھەك ژ سەرى ناھىنە دەرى، گەرپا بخۆم... دندك ھنارنى يا ب دلى پىرى دكە ت ... پىرى ژى گوتە دندك ھنارنى ئىشلە، دى تىتەكا زىرى ب ناف چاقىن تەقە چىبىت، چەند بىرپ ھەر درىژ و پان بىت، لى گوتە فاتۆيى دى ھەرە ئىشلە كىرەك كەرى ب ناف چاقىن تەدا بىت ... بىرپ ھەر درىژ و پان بىت. فاتۆ چوو مال، دايكا وي گوتى ئەقە چىيە ؟! گوتى پىرا نەماي گوتى سىپھا ژ سەرى من بينە دەرى و بخۆن من ژى نەخار ئىنا ۋەل من ھات ... دەمىكا وي پابوو بىرى ھەر درىژ بوو، ھندى ھاتى چ چارەى نە كر.

دندك ھنارھات تىتەكا زىرى يا ب ناف چاقانقە چەندا جان بوو جانتر لىھات بوو... صورچاقشېن گوتى كا ۋەردە دايى ئەقە چ طەنەكۈشكە ب سەرى تەقە، چەندا كرېتە كا ۋەردە دا ژىقەكەم، چەند ژىقەدەر پانتر و درىژتر لىدھات، پتر كەريپن صورچاقشېن ژىقەبوون ... ل رېكەك دگەرپا دا ژى خلاس بىت. دندك ھنار و فاتۆ - كچا صورچاقشېن - ل گەل بابى خۆ د چوونە ئاقارى، صورچاقشېن ھەر گاف گوسكى ئاڧا دندك ھنارنى تىژى ئاڧا كەل دكر و دانا بەر ھەتاقى لى يا كچا خو تىژى ئاڧا تەزى دكر، دانا بەر سىبەرى ھەكوژ شولى دھاتن ھەر ئىك دا چىت ئاڧا خۆ قەخۆت، جارەك گوسكى دندك ھنارنى تىشكەك مارى كرە تىدا و تىژى ئاڧا تەزى كر و دانا بەرسىبەرى، يى كچا خۆ تىژى

ئاقا كەل كىر و دانى بەر ھەتتاقى. ھاتنەقە ژ شولى، ھەر ئىك دا ئاقا خۇ قەخۇت،
صوراچاقشىن نەھىلا، گۆتە دىندىك ھىنارنى، وىرە كچا مىن ئاقا تەزى قەخۇ، بلا يا گەرم
جارەكى فاتۇ قەخۇت!

دىندىك ھىنارنى گۆتنى دىن بلا ما جىيە؟ ھەر ئەزا قى ئاقى قەدخۇم، ئەقروكە ژى دى
ھەر قەخۇم، ژىبابى گۆتنى قەت جىنابىت، ھەرە ئاقا لىبەر سىيەرى قەخۇ، دىندىك ھىنار نەشىا ج
بىژتى، رابوو چوو ئەو ئاق قەخار، چەوا دا سەر دەقنى خۇ، تىتكى مارى خۇ ل گەرىيدا، ھىدى
گۆتنى تىشتەكى حلى چوو دىكى مىندا ل گەل ئاقى، ھەر ژىبابى دگۆتنى چ نىنە، دىارە
زىكەكە يان قىرەكە... دىندىك ھىنارنى ژى بۇ خۇ نەكرە خەم. ھەيامەك پىقە چوو، ھەر زىكى
وئى يى مەزىن دىبىت، - پا مارە ھەرى مەزىن دىبىت - سوراجاقشىن دىبىژتە بابى وئى، كچا تە
ھەتكە و نامويس بۇ مە نەھىلان، تە ھايژ چ نىنە تۇ نابىنى زىكى وئى يى چەند لىھاتى، ھەبىت
نەبىت كچا تە يا نەباشە، دىقنى توفى گاقى بىبە بىكوزى و نەھىلىيە ساخ... بابى دىندىك
ھىنارنى زانى كچا وى يا پاقرە و ھايژ چ نىنە لى پا چ بىكەت يى لىن دەستى سوراجاقشىن،
خىراب كەت ئاقا كەت ئەمە... ئىنا رابوو كچا خۇ دا دوىف خۇ برور- ھەتا گەھىستىنە
چولەكى، نە ئاق لىيە و نە دار، ئاخا رەپ و روىتە، كچىك گۆتە بابى خۇ، تو ب خودى
كەى، مىن بىتنى نەھىلە ل قىرە، بابى وئى گۆتنى، نە بابى، ما دى تە چەوا ھىلم! ئەز دزانم
سوراجاقشىن. يا وەل تە كرى، لى پا نزانم كا چەوا؟ دىندىك ھىنارنى و بابى خۇ تىر ل گەل
ئىك كىرە گرى و لەۋەندىيى خۇ د لەۋەندىيى بابى خۇ حىكە گرىدا، سەرى خۇ دانە سەر
چوكنى وى و نىست، گۆتنى ھەكو بىجىت ژى، دا لدوىف ھىبارىم. بابى وئى تىر بو كىرە
گرى و كىركا خۇ ژ بەرىكا خۇ ھىنا دىرى و لەۋەندىيى خۇ پى برى و ژ لەۋەندىيى كچا خۇ
قەكر دا ھىبار نەبىت، رابوو چوچىكەك كوشت و خوينا وئى بدەستىت خۇ قەدا و چو مال،
ژىنا وى گۆتنى تە كوشت؟ گۆتنى، ئەرى، بلا بىھىنا تە بىھىت، گۆتنى پا ھەكە تە نە
كوشىتەت ؟! گوتى پا ئەقە چ خوينا ب دەستىت مىقە... سوراجاقشىن پىچە كى باۋىرەكر.

دا بىچىن سەھەكى ل دىندىك ھىنارنى بىكەين... دىندىك ھىنار ژ نوى ژ خەو رابوو... رۆژى
تىروشىكىن خۇ يىن داھىلاين، دى ھا... ھا چىتە ئاقا... بەرى خۇ دەت كەسەك ل وئىرى نىنە!
نە باب و نە ھىندە... ئەو بىتنىيە ل وى چولى. رابوو قە، لەرزەكا د دلىدا، نەشىت نە بىھىت نە
بىجىت، ژ تىرسادا و ژ تىھىنادا. مار ژى د زىكىدا ژ تىھىنادا نارپاۋەستىت - دىندىك ھىنارنى چاقى خۇ ل
وا ئەردا گىرپا، دىت تىشتەكى سىي دىكەت، ل دوىفدا چوو، گەھىستى دىت كو ئاقە: گەلەك
كەيفى وئى ھات، لى پا يا تىرى مارە!! ھەر نەشىا خۇ، ھىدى يا تىھىنى بوو، گۆت ب چ حالى
بىت دىقنى ئەز ھەر ئاقى قەخۇم، خۇ چەماندە ھىنداقى ئاقى، مارى د زىكىدا نەشىا خۇ ژ
تىھىنادا، خۇ ھاقىتە دىر ل نىقا ئاقىدا، دىندىك ھىنار ما بەھتى، (ھەكو دىتى ئەو كورە مار ژ

دهقى ھاتىيە دەر) دندك ھنار بلەز ۋەقى و كره غار، ماری پىشتى ئاف قەخارى، دويىدا بەزى، دا بچىتە د زكىداقە، (مەعلیمە بۇ ۋى خۇشە، دخۆت و قەدخۆت و يى پالدايە)، لى مىرئ مارا د وئ ئاقىدا بوو، گازى كرئ ب ئەزمانى خۇ، مارئ مە زھرىقە. دندك ھنار چوو دىت قەسرەكا ل سەرى ملەكى يا سىپى دكەت. قەستا وئ قەسرئ كرى، يا بۇ خۇ دىبىزىت (چىنايىت كەسەك ل وئىرئ نەبىت، ھەر ئىككى تىدا، گەھشتى دەرگەھ قوتا ... ھەرسى كچىن پىرەھەقىي گۆتنە ئىك، ئەقە كىز خۇلى سەرە قەستا قىرە كرى، پاشى دەرگەھ لى قەكرن، دىتن ئەو حوریا لېەر دەرگەھى، گۆتنى تو ھاتىيە قىرە چ ؟! ما تو زانى ئەقە مالا پىرەھەقىيە؟! گەل گاغا تو دىتى دئ تە خۆت! دندك ھنارئ گۆتە وان ئەز ل بەختى ھەوومە، ب عەردەكى ناكەھم، مەن ب ھەوينەن ب چ رىكا بىت... كچىت پىرەھەقىي دندك ھنار ھىنا ژور، قەسا خۇ ھەمى بۇ وان گۆت كا چەوا ھاتە وئىرئ، گەلەك دلى وا پىقە ما و گۆتنى تو ۋى خويشكەكى ژ مە و نەترسە، دئ دايكا خۇ قانع كەين... دايكا وان ھات، زوى زوى دندك ھنار كره دىزىكەك و ئىككى ب بەرسىنگا خۇ قەكر، پىرەھەقىي ھەر ل دىرى گۆت (بىرم بىرم) بىھنا مرؤقى بىانى دھىت، كچىن وئ گۆتنى ما دئ كى شىت ھىتە قىرئ ژ بەر تە، كى دوىرئ د قا دور و شوپا ۋى را بكەھىت. دايكا وان گۆتى مەن د سەردا نەبەن، ھنگ ھەر بكەن و بىژن، مرؤقەك بىانى يى ل قىرئ، قىجا زوى دىاركەن... كچىن وئ ب چ رىكا نەشيان دايكا خۇ قانع كەن، گۆتنى ئەم دئ نىشا تە دەين، لى تو ب سەرى خالى مە كەيە، توچ لىنەكەى! گۆتى ما دەم ھەو ب سەرى براى مەن سويند خوار، ئەزچ لىناكەم، كچكا دندك ھنار دىار كر ھەر وەكو گلوپەك ھەلكرى ھندا تازە و بەركەھتى بوو... پىرەھەقىي گۆتى توۋى وەكى كچىن مەنى خۇ حىسپكە ئىك ژمەنى مالى، دلى وئ ژنوى ۋەھت بوو، و كەيىفا وئ گەلەك ھات... و پىككە ب كەيىف و خۇشى ژيان.

دا بچىن سەھكەينە مالا بابى دندك ھنارئ، و ژىبابا وئ كا چ ھالە. بەھسەك ل گوندى ھاتەكرن كو دندك ھنار يا ساخە. ژىبابا وئ زانى، چوو بەر بوو ناف چاقىن مىرئ خۇ، گۆتى تو چەوا دىبىزى مەن يا كوشتى و- ژ قەستا؟ قىگاقى، دقەت تو بىژىيە مەن كا تە بىرە كىرئ...؟ بابى وئ گۆتى مەن يا كوشتى، ما تە چ دى ژئ دقەت! صوراچاقشىن گۆتى ئەزدئ زانم كانى تە كوشتىيە يان نە... پابوو چوو سەربانى و گازى كره ھەيىقى...:

ھۇ ھەيىقى، ئەزا جانم، يان تو؟

گۆتى نە ئەزا جانم، نە تو!

يا جانە، دندك ھنار ل بەرپىي،

يا دكەت، شولئ دەرزيىن،

خارنا وئ، يا د سىنىي.

ریتنا وئ، یا سه‌قیی،
ل سه ر ته‌ختی پیره‌قی،
ل گهل هه رسی کچین پیره‌قی.

که‌ریین صوراجاشین گهلک قه‌بوون، ها...ها دا په‌قیت، چوو گۆته می‌ری خۆ،
قیت تو رابی هندک گوستیرکین ژهری ببه‌ی بفرۆشییه کچین پیره‌قی، گۆتی ته شوله
ب کچین پیره‌قییه؟ گۆتی کا تو هه‌ره ته شول پی نه‌بیت، خۆش هه‌ره هیشتا پیره‌قی
نه‌چوو...

بابی وئ چوو دورین قه‌ سرئ، گۆتی: گوستیرک گوستیر... کچین پیره‌قی
دەرکه‌تن گۆتی کا وهره چار گوستیرکان بده مه، بابی وئ گوستیرک دانی و چوو... ههر
ئیکی بۆ خۆ گوستیرکه‌ک راکر، دندک هناری هه‌قیر دکر، گوستیرک کره د ده‌قی
خۆدا!! چه وا کره تی‌دا بی‌هنا وئ نه‌هات و بجیت و که‌ته عه‌ردی. ل سه ر ته‌پمی وئ بوو
شین و گری، دایکا وان هات گۆت ئه‌قه‌ چییه؟! گۆتنی خیشکا مه‌ کوشت، کن
کوشت؟! بۆ گۆت. هندی ل دویقرا چوو نه‌دیت، زقپقه... پیره‌قی رابوو سندرکه‌ک هینا،
تژی په‌مبی کر و ئا‌قا گولان ژێ په‌یدا کر و دندک هنار کره تی‌دا، دەرگه‌هی سندرکه‌ک
دانا سه‌ر و کلیدا... دل نه‌هیلان بن ئاخکه‌ن، به‌ردا د ئاقیدا ... ئاقی سندرکه‌ک بر ل
باژی‌ره‌کی ر‌اوه‌ستاند، ل وی باژی‌ری حاکمه‌ک هه‌بوو، حاکمی خولامه‌ک هه‌بوو، هه‌رۆ دا
دەوارین وی به‌ته سه‌ر ئاقی، جاره‌کی ههر دوو هه‌ سپ برنه‌ ئاقی، هه‌سپه‌کی کووره‌ بوو، ئیک
نه، چوونه‌ هنداقی ئاقی، هه‌سپ کووره‌ ئاف نه‌قه‌خوار، چیه‌ هنداق، جرفین قی دکه‌فن و
یی پاشقه‌ ده‌یت... خولامی ژێ چوو گۆته‌ حاکمی حال و مه‌سه‌لین هه‌سپ کووره‌ ئه‌قه‌نه. ..
حاکمی گۆته‌ کورئ خۆ. کا هه‌ره سه‌حکی نه‌و چییه!! کورئ حاکمی ل گهل خولامی
چوو و گۆتی، به‌ری ئهم قی تشتی بینینه‌دەر هه‌که‌ روح بیت، بۆ من، هه‌که‌ مالی دنیا‌یی بیت،
بۆ ته، خولامی گۆتی بلا ... هینا دەر و دیت سندرکه‌ک، قفلا وئ شکاند و قه‌کر، چ دینن
ئهو جانا تی‌دا!! لئ پا دی بیژی رح تی‌ نینه!! رابوو برنه‌ قه‌سرا حاکمی و چه‌ ند حه‌کیم و
لوقمان لئ جه‌ماندن هه‌تا ئیکی ده‌قی وئ قه‌کر، دیت نه‌و گوستیرکا دگه‌ری‌دا ناسی
بووی، بی‌هنا وئ یا ته‌نگری، نه‌و گوستیرک هینا دهرئ، دندک هناری چاقین خۆ قه‌کر!!
گۆتی ئه‌قه‌ نه‌ز ل کیقه‌مه‌ه؟ نه‌ز چه‌وا هاتمه‌ قی‌ری؟ کورئ حاکمی بۆ گۆت کا چه‌وا ژ
ئاقی هینا دهری ... ئینا ژنویکا ببرا دندک هناری هات کا چه‌وا گوستیرک کربوو د ده‌قی
خۆدا و های ژ خۆ نه‌ما بوو... دندک هناری قه‌سا خۆ هه‌می بۆ کورئ حاکمی گۆتی، ژ
سه‌ری هه‌تا دویماهی‌کی، پشتی چه‌ند رۆژه‌کان کورئ حاکمی دندک هنار ل خۆ مارکر،
حه‌فت ده‌ستین ده‌وول و زپنا هینان و حه‌فت شه‌ف و حه‌فت رۆژان دموات یا به‌رده‌ وام بوو.

سالهك دوو سالان، دندك هنارئ كورهك بوو، نافئ وئ كره (گولئ زير) كهيفا وان
گهلهك پيها، ل گهل ئيك ژيان ب خووشى و شاهى.

((دا بچين بهرئ خو بدمينه صوراجاشين كا چ دكه ت))، ديسان ژ گوندئ گولئ
بوو، كو دندك هنار يا ساخه يا شوى ب كورئ حاكمئ فلان باژيرئ كرى، صوراجاشين
قئ نهقلئ نهگوته ميرئ خو، گوتئ هيفيا وى يا ژ خوئه، ئهز قئ جارئ دئ چم.
صوراجاشين رابوو قهستا گوند و بهرگوندا كر، ههتا گههشتيه باژيرئ وان، پرسياركر
ژخهلكئ باژيرئ، كانئ كيژكه قهسرا حاكمئ نيشادان و چوو دمرگه قوتا، دندك
هنارئ دمرگه ليقهكر، ديت ژنكهكه، گوتئ ته خيره؟ ژنكئ گوتئ هنگ ميھئانان
دحهوينن؟ (دندك هنارئ نهنياسى كو ژنابا ويه) گوتئ كهرمكه، ميھئان ميھئانين
خودينه. هاته ژوور...

بوو ئيقار، ميرئ دندك هنارئ ژ راف و نيچيرا هات گوتئ، ئهقه كييه ل قيئرئ؟
گوتئ ميھئانه، بلا ئهف شهقه ل قيئرئ بيت، گوتئ بلا، ما چييه... وئ شهقئ صوراجاشين
ما ل نك وان. بوو سپيده، ژنابا وئ به رى وان رابوو، خو زيرهك كر، مال پاقر كر و شولئ
وان ههميكر، دندك هنار رابوو، ديت شولئ وئ هه ميئ كرية!!! دئ روينئ لئ فرپكه،
هند وارا يا پاقره كرى. دندك هنارئ گوته ميرئ خو، هه ما بلا ئهف ژنكه ل نك مه بيت،
دا هارى من شولى بكه ت، ئهز ژى دئ لهر كورئ خوېم ... ميرئ وئ ژى دئ وئ چجار نه
دهيلا، گوتئ بلا ل نك مه بيت...

ههيامهكا خوش ل نك وان ما... رۆژهكئ صوراجاشين گوته دندك هنارئ،
ئهقرۆكه ئهم دئ چينه بالافئ، پيگهچين، گههشتنه كانئ، ئاگرئ خوھلكر و
مهنجهلهك تزئ ئاكر و گهرم بوو، صوراجاشين گوته دندك هنارئ كجا من كا تو ودره
دا ئهول سه رئ ته بشۆم. دا بچى، ژ بهر (گولئ زير) نهكو رابيتتهقه... دندك هنارئ گوتئ
كهيفا تهيه... پوينشته خوارئ دا سهري وئ بشۆت، ژنابا وئ چهند كولندكهكئ نافئ
بسهرى دادكر، بزمارهك ب شينكى د سهري وئ دقوتا، هندى دكره ههوار و گازى، كس ل
دويف دمنگئ وئ نهات، دندك هنارئ بو خو دوعا ژخودئ خو خواستن، گوت: يا خوديو تو
من خلاس كهئ ژ دهستين قئ كافرا پشت شين. من بكهيه كوترهك بهردميه دونايئ!!
خودئ ل دويف دلئ وئ هينا، كره كوترهك چوو ئهسمانا... ژنابا وئ رابوو جلك ههمى
شويشتن، سهري خو ژى شويشت، هاته مالا كورئ حاكمئ. ميرئ دندك هنارئ گوتئ، پا
كا دندك هنار؟ گوتئ كورئ من، خودئ دزانيت كا ئهو كجا كييه؟! ههتا من ئاگر
ههلكرى، من نهديت ل وان دۆر و شوپا، كى دزانيت كييه چو!!! ميرئ وئ ژى ما د

تەخمىنەن دندك ھنارىدا كا چ لېھات و كېفە چوو... زانى ئەقا ژنكى گۆتى، ھەمى درموە،
لئ نەكرە دمى، گۆتى ھەتا سەرەكى ژ قى مەسەلى ھەلدم پاشى...

ئەو كوترى ژى ھەپۇ داھىتە سەر دارەكى ل نك رەزقانى شول دكەت. ناف عەردى
كورى حاكىمى، دا بېژىتى...

ھۆ رەزقانو؟

دا بېژتى... ھۆ

صورا چاقشىن ل مالە؟

دا بېژتى ... ئە

كورى حاكىمى ل پالە؟ دا بېژتى ئە

توب خودى كە ي (گولى زىپى) من يى ب چ حالە؟

ھەكە گۆتبا، يى ب حالەكى بېحالە، دا كەتە گرى... گەل گاڭا گۆتبايى
حالى وى يى باشە، دا كەتە كەنى و فرىت و چىت ھەپۇ شولى وئ ئەو بوو... رەزقان چوو
گۆتە كورى حاكىمى، حال و مادىن من و كوترەكى ئەقەنە... كورى حاكىمى گۆتى
ئەز ئەفرۇ دى ل گەل تە ھىم... خۇ لىن وئ دارى قەشارت، رەزقانى ژى شولى خۇ كر...
كوترى ھات، ھەر وە گۆتەقە... دا فرىت كوركى حاكىمى ھەر دوو پىن وئ گرتن... ھەر
دەستى خۇ ب سەرىدا ھىنا و دېر، دەستى وى دكەتە سەر بزماران، ئىك ئىكە ھىنانە دەر، ھەتا
خلاسبووين، بوو مەرۇققە، دندك ھنارە يا لېر ئاقا سەرى... مېرى وئ خۇ تېومرەر، ھەتا
گەھاندېە مال... و نىشا ژىبابا وئ نەدا ، دندك ھنارى بۇ گۆت كو ئەو ژىبابا وئىيە، وئ وەلى
كرەقە... رابوون ھەسپەك تېھنى كر و ئىك برسى كر. پىيەكى صوراقاشىن ب لنگەكى
ھەسپەكى گرېدا، پى دى ژى ب ھەسپى دى گرېدا. « ئاف » برە دوپىرى يى تېھنى، و « كا
» برە وئقەتر ژ ھەسپى برسى، ھەر ھەسپەك چوو سەر ئاف و كايىن خۇ، صوراقاشىن
شەقكر دانا وئرى. دندك ھنار و مېرى خۇ و كورى خۇ، ل گەل ئىك مان ب خۇشى و
كەيف ... ئەز ھاتمەقە چ نەدا من.

۳. بهندئ دوویع: مۆدیتلا تاکگه راییا قههره مانا ژن د ئەفسانه یین کوردیدا

۳،۱. قهقهه تیان ژ میاتییی:

بیگومان جودابوونا فیزیکی ئیک ژ تاییه تمه ندییین سهره کییین هزرا مۆرداکییه و ئەف تاییه تمه ندیه د دهستیپکا ئەفسانه یا دندک هنارئ و پشتی دوو سئ سالان روی ددهت و ئەو دایکا خوه دهست ددهت.

"دایکا وئ نافئ وئ کره دندک هنار. پیچ پیچه کچک مهزن بوو کهته سهر پییا ، ژییع وئ بوو دووسئ سال، دایکا وئ ئەمرئ خودئ کر"(احلام حجی جعفر: ۱۹۸۵: ۸۷).

ههروهکی دیار دایکا دندک هنارئ دمريت، و ب ئەفئ چهندي گهشتا قههره مانا ئەفسانئ دهست پیدکەت. ب ئەفئ چهندي دندک هنارئ، دئ دموونه کا سهريخو و نازاد ژ دایکا خوه ههبيت، لهوړا سهريخو و بی و مرگرتنا ههفکاریین ژ دایکا خوه، ئەوا کو گهلهک پیقه هاتییه گریدان، دئ ب ئەرکیین خوه رابیت و ژيانا ئاساییا خوه دئ دهستیپکەت. ب بوچوونه کا دی دئ شیین بیژین، د ئەفئ قوئاغیدا قهقهه تیان ژ میاتییی، قهقهه تیان ژ دایکییه.

دشین رهگهزین ئەفئ قوئاغئ د ئەفسانه یا "دندک هناریدا" ب ئەفئ پهنگی کورت بکهین:

- مرنا دایک

- دوورکهفتن ژ مائ

۳،۲. ههفگرتن ل گهل نیراتییی و کۆمکرنا ههفهیهمانان:

۱. ههفگرتن ل گهل نیراتییی

ئەف قوئاغه بهنده ب تاییه تمه ندییین نیرانهفه و بیگومان دندک هنار ب ژ دهستدانا دایکا خوه، دئ پتر دهلیقه ههبيت بهر ب ئەفئ تاییه تمه ندیییقه بجیت؛ واته دی پتر ئاشنای تاییه تمه ندییین نیرانهفه دموونئ خوه بیت و پتر دئ ژ ههستین نازک دویرکهفیت و بهر ب ههستین زفرقه جیت.

a. "دندک هنار ما بج دایک، بهس ما ئەو و بابئ خو، بابئ وئ گهلهک چافئ خو ددایئ، ههتا مهزن کری... ل گهل خو ههړۆ دبره ئاقاری... سپیدئ داچن ئیقاری داهین" (احلام حجی جعفر: ۱۹۸۵: ۸۷).

د ئەفئ قوئاغیدا قارهمان ههستئ نیراتییی ب سهردا زاله و پیکۆلان دکەت وهکو زهلامان سهردمهريیان بکەت و گشت لقین و ههلسوکهوتین ئەوئ وهکو یین زهلامانه. ههلبەت د ئەفئ قوئاغیدا و پشتی دایکا دندک هنارئ ئەمرئ خودئ دکەت و پشتی مهزن دبیت و ل گهل بابئ خوه دجیته ئاقاری و ل سهر بویستانان کاردکەت،

ئەقى چەندى پتر پېويستيا ب ويىركىيى ھەي، لەورا دى شېين بېيژىن كو دوو ھۆكارىن ھەين بۇ ئەقى چەندى: يا ئىكى بابى ئەويىيە كو ب زارۇكىنى ئەو، بىي دايك پەرورمىدە كرى و د ئەقى پەرورمىدە بىگومان ھەست و ھزرىن ئىرىنە د زالبووينە و ھەر ئەقە بوويە ئەگەر كو دندك ھنار ب پالېشتيا بابى خوە و ھىزا دمرەكيا ئەوي، ھەر رۆژ بەر ب چووليفە بچىت و ل گەل بابى خوە كارىكەت. ھۆكارى دوويى ژى بۇ سروشتى ب خوە دزقېتەقە كو بىگومان وەكو زقراتى، ھىكى، توندى و پەقى نىشا دندك ھنار دايە و دندك ھنار، ژ كەسەكا نەرم و نىان و ب ھەستىن نازك، ب كەسەكا بوئر و پەق و ب جەرگ گۆھارتىيە.

b. كورئى ھاكىمى ل گەل خولامى چوو و گۆتى، بەرى ئەم قى تىشتى بىننەدەر ھەكە پوح بىت، بۇ من، ھەكە مالىق دىيائى بىت، بۇ تە، خولامى گۆتى بلا ... ھىنا دەر و دىت سىندىكە، قىلا وئى شكاند و ھەكر، چ دىبىن ئەو جانا تىدا!! ئى پا دى بىژى پح تى نىنە!! رابوو بىرنە قەسرا ھاكىمى و چە ند ھەكىم و ئوقمان ئى جەماندن ھەتا ئىكى دەقى وئى ھەكر، دىت ئەو گوستىركا دگەرىپىدا ئاسى بووى، بىھنا وئى يا تەنگەرى، ئەو گوستىرك ھىنا دەرئ، دندك ھنارئ چاقىن خۇ ھەكرن! گۆتى ئەقە ئەز ل كىقەمە؟ ئەز چەوا ھاتمە قىرئ؟ كورئى ھاكىمى بۇ گۆت كا چەوا ژ ئاقى ھىنا دەرئ ... ئىنا ژنوئىكا بىرا دندك ھنارئ ھات كا چەوا گوستىرك كرىو د دەقى خۇدا و ھاي ژ خۇ ئەما بوو... دندك ھنارئ قەسا خۇ ھەمى بۇ كورئى ھاكىمى گۆتى، ژ سەرى ھەتا دوئماھىكى" (احلام حجى جعفر: ۱۹۸۵: ۹۰).

د خالا دوويىدا دەمى باس ل ھەبوونا سىندىكى دناق ئاقىدا دەپتەكرن و دندك ھنار ژ ئاقى دەپنەدەر و ئەوئ گوستىركى ژ گەورىيى دەپنەدەر و ئەوئ ژ مرنى پزگار دكەن؛ ھەقىياسىن د ناقبەرا ئەوئ و كورئى ھاكىمى درست دىت و ب ئەقى چەندى جارەكا دى ھەقگرتن ل گەل نىراتىيى دروست دىت و دىتە پالېشتەك بۇ ئەوئ، چونكى پىشتى ژ جۆرئ بەرھەقىيا خوە ل جقاتا ھاكىمى ھايدار دىت، وەكو كەسەكى باومر پىكرى، ھەموو چىرۇكا خوە بۇ كورئى ھاكىمى دىبىزىت و پىشتا خوە ب ئەويىشە گەرم دكەت.

ب.كۆمكرنا ھەقپەيمانان

"كچىت پىرھەقىق دندك ھنار ھىنا ژوور، قەسا خۇ ھەمى بۇ وان گۆت كا چەوا ھاتە ويئرئ، گەلەك دلىق وا پىقە ما و گۆتئ تو ژى خويىشكەكى ژ مە و نەتپسە، دى دايكا خۇ قانع كەين..." (احلام حجى جعفر: ۱۹۸۵: ۸۹).

بىگومان ئەق خالە ژى بەندە ب ومارا كەسايەتىقە و ب ئەقى ھەقىياسىنى خوە ل ئارمانجا خوە نىزىكتردكەت. ب بۆچوونەكا دى ئەق خالە ب ئىك ژ گرنگىرىن خال و د

هه مان دهمدا ب تهواوکهړی خالین دیبېن خوه نیاسینې دهیته هه ژمارتن. چونکی ناراسته وخو
نهف کهسه دېنه بهرېفانیکهړ و پشته فانین نهوئ د نهفې پرؤسیسېدا.

دشین په گهژین نهفې قوناغی د نهفسانهیا "دندک هناریدا" ب نهفې پهنگی کورت بکهین:

ا. هه فگرتن ل گهل نیراتیپې

- ژیان و کارکرن ل گهل بابې
- نیاسینا کوړې حاکمی

ب. کؤمکرنا هه فپهیمانان

- پیرههفی و کچین پیرههفی

۳،۳. جادهیا نهزموونین دژوار و گهړیان ل گهنجینهی:

د نهفې قوناغیدا دندک هنار تووشی گهلهک بهرېهست و ئاستهنگان دبیت کو
ژیانا نهوئ ب زحمته دئیخن و نهوئ پتر ژ جیهانا میاتیپې دویردکهن. هه لېهت دهستیپکا
نهفې قوناغی بؤ بابی دزقپتهفه دهمئ نهوئ دېهته چوولی و شوولی پیدکته؛ هه چهنده هند
دژوارو بزحمته نهبوویه، لی یا ب زحمهتتر ل دهمئ هاتن و قوتانا نهوئ ب دهست
صوراچاشین - ژناب- بوویه؛ لهوړا دئ شین جادهیا نهزموونان د نهفې نهفسانهیییدا ب
نهفې پهنگی دهستنیسان بکهین:

۱. " صوراچاشین، گهلهک خراب بوو ل گهل دندک هناری، چنکو گهلهکا جان و

بهرکهفتی بوو، ئیکا وهکی وئ نهبوو ل نهوان گوندان خرا! قیجا ههرو دا رابیت
دهستې دمیكا وئ هینیت، دا پئ بقوتیت، لی چهند پئ دقوتا، جانتر لیدهات، ئینا
گؤتی، نهفه چیهه!!! چهند نهز دقوتم یا جانتر لیدهیت!! ئینا رابوو نهو دهست
هاقیت، و ههړؤ ب داری دقوتا، کچک گهلهک بېسهرویهر بوو.

بېگومان د نهفې دؤخیدا، دندک هنار دئ گهلهک بېسهرویهر بیت، لی دهه مان
دهمدا دئ پتر ههست ب هیژا خوه کهت و دئ پتر ژ نازداریان دویرکهفتیت.

۲. پیرمژنهک ل گوندی ههبوو ههړ گاف دابېژیه دندک هناری و فاتوی دای، کا ومرت

سپېها ژ سهرئ پیرا خو بیننه دهری، گرگرکا بکهلوژن، هویرهویرکا بهاقتن!!!
(احلام حجی جعفر: ۱۹۸۵: ۸۸).

ههروهسا دهمئ پیرمژنئ نهو ب خوارنا سپېهان مهجبوور دکر و نهوئ ژی ب
بیرتیژي و خوارنا کهزانان نهو پیرمژن رازی دکر، هه هم ئیک ژ نهزموونین دژوارین نهوئ
بوویه و هه پتر و پؤنتر هیژا عهقلیا نهوئ نیشاندان و نهو ب سهر نهوئ بهرېهست و
دژواریپ زال کر.

۳. "دندك هٺار و فاتۆ - كچا صوراجاڇشين - ل گهل بابئ خۆ د چوونه ئاقارى،
صوراجاڇشين همر گاف گوسكئ ئاڤا دندك هنارئ تڙى ئاڤا كهل دكر و دانا بهر
هتافئ لئ يا كچا خو تڙى ئاڤا تهزى دكر، د دانا بهر سيبهرئ ههكو ژ شولى دهاتن
همر ئيڭ دا چيت ئاڤا خۆ څهخۆت.

ژ خالين بهيڙين دمروونى و جهستهيا دندك هنارئ، بهرهنځارييا نهوئيه ل
هممبهري گهرمايئ و ئاڤا گهرما پشتى شوول و وهستيانهكا زۆره؛ چونكى بييكو بۆ
خوه بكهته خهم همرجار نهو ئاڤا گهرما څهخوارى و هيچ گازنده ژ ڙنابا خوه نهكرينه و
نهڅه ژى بيگومان بۆ همدارئ نهوئ و كاريگهرييا شوولكرن و سهرمدرييا بهردموام ل
گهل بابئ خوه و سروشتى دزڅريتهڅه.

۴. "جارمكئ گوسكئ دندك هنارئ تيڅكهكئ ماري كره تيډا و تڙى ئاڤا تهزى كر و
دانا بهرسيبهرئ، يئ كچا خۆ تڙى ئاڤا كهل كر و دانا بهر هتافئ. هاتنهڅه ژ شولى،
همر ئيڭ دا ئاڤا خۆ څهخۆت، صوراجاڇشين نههيلا، گۆته دندك هنارئ، ومره كچا من
ئاڤا تهزى څهخۆ، بلا يا گهرم جارهكئ فاتۆ څهخۆت!" (احلام حجي جعفر: ۱۹۸۵: ۸۸).
دندك هنارئ گۆتن دئ بلا ما چييه؟ همر نهزا څئ ئافئ څهخۆم، نهڅرۆكه ژى دئ همر
څهخۆم، ڙناباي گۆتن قهت چينابيت، همره ئاڤا لهر سيبهرئ څهخۆ، دندك هٺار نهشيا چ
بيڙتن، رابوو چوو نهو ئاف څهخار، جهوا دا سهر دهڅئ خۆ، تيتكئ ماري خۆ ل گهرپيډا،
هندي گۆتن تشتهكئ حلى چوو دزكئ مندا ل گهل ئافئ، همر ڙناباي دگۆتن چ
نينه، دياره زلكهكه يان قرشهكه... دندك هنارئ ژى بۆ خۆ نهكره خهم."

خالا چارئ ژى ب ئيڭ ژ بهريهستين جادميا نهزمونين گهشتا دندك هنارئ
دهينه هڙمارتن، چونكى ڙنابا نهوئ ب پيلان و سهرمدريين ناپوما سهرمدريين ل گهل
نهوئ دكرن و نهو پتر دئيشاند؛ واته ئاڤا گهرم د هافينا گهرم و ل سهر شوولى، گهلهك
نهخوשה و ژ نهوئ نهخوשהتر ژى نهو تيڙكا مارييه كو صوراجاڇشين دكهته د ئاڤا
دندك هنارپدا و نهوئ تووشى گهلهك نهخوשיان دكهت. همرچهنده فهره بزائين كو مار
وهك جهڅهنگ و سيمپولا (زاوڙئ)يه، لئ وهك گياندارهكئ خشووكئ بترس،
كاريگهرييهكا نهريئنى ل سهر دندك هنارئ ههيه و يابوويه نهگهرئ هندي كو
دمورووهر و خهلك ب خرابى باس ل نهوئ بكهن و نهوئ ب خرابهكچ ل قهلهم بدمن.

۵. ههيامهك پيڅه چوو، همر زكئ وئ يئ مهزن دببت، - پا ماره همرئ مهزن دببت -
صوراجاڇشين دببڙته بابئ وئ، كچا ته ههتك و نامويس بۆ مه نههيلا، ته هايڙ چ
نينه تۆ نابيني زكئ وئ يئ چهند ليهاى، ههبيت نهبيت كچا ته يا نهباشه، دڅيئن
توفئ گافئ ببهى بكوڙى و نههيليه ساخ...

د ئەفقی خاڵیدا راستەوخۆ کاریگەرییا هەبوونا ئەوی ماری د زکی دندک ھناریدا دیار دبیت، چونکی پۆژ بۆ پۆژی مار مەزنتەر دبیت و د ھەمان دەمدا زکی ئەوی ژێ مەزنتەر دبیت، لەوێ ئەفە دبیتە ئەگەر کو ھزرین نەباش ل سەر ئەوی بەینەکرن و ھیدی ھیدی ژناباب دگەھیتە ئەنجامین پیلانا خوہ. ھەروەسا ژناباب ئەفقی پرسی بەرفرەھتر لیدکەت و دبیزیتە بابی ئەوی و ھزرا کوشتنا دندک ھناری دنازینیت و زۆریی ل بابی ئەوی دکەت کو د زویترین دەمدا کچا خوہ، کو ھۆکاری سەرشۆری و شەرمزاریا ئەوانە بکوژیت. بێگومان ئەف خالە ژێ ب ئیک ژ ئەوان بەربەست و ئەزموونین ھەرە مەزین کەتینە د ریکا دندک ھناریدا، کو بەندە ب نامووسیڤە، دەیتەھەژمارتن.

٦. بابی دندک ھناری زانی کچا وی یا پاڤزە و ھایژ چ نینە لی پا چ بکەت یی لبن دەستی صورا چاقشین، خراب کەت ئاڤا کەت ئەوہ... ئینا رابوو کچا خۆ دا دویڤ خۆ بروبر- ھەتا گەھشتینە چولەکی، نە ئاف لێیە و نە دار، ئاڤا پمپ و پویتە، کچکی گۆتە بابی خۆ، تو ب خودی کە، من بتنی نەھیلە ل قیرە، بابی وی گۆتن، نە بابۆ، ما دی تە چەوا ھیلیم! ئەز دزانم صوراچاقشین، یا وەل تە کری، لی پا نزانم کا چەوا؟ دندک ھناری و بابی خۆ تیر ل گەل ئیک کرنە گری و لەوہندی خۆ د لەوہندی بابی خۆ حشکە گریدا، سەری خۆ دانە سەر چوکی وی و نقست" (احلام حجی جعفر: ١٩٨٥: ٨٨-٨٩).

د ئەفقی جادەیا پری ئاستەنگ ژبو دندک ھناری، باب ژێ تووشی ئاریشەیا زالبوونا صوراچاقشین و سەپاندنا ھزرین ئەوی بوویە؛ لەوێ ب نەچاری کچا خوہ -ب مەرەما کوشتنا ل دویڤ ھزرا صوراچاقشین- دبەتە چولەکا گەلەک دویر و ھەرچەندە گەلەک بۆ ھەقدوو دکەنە گری، لی ئەوی بتنی ل ئەویری ب جە- دەھلیت و ب ئەفقی چەندی ئەزموونەکا دیبا پارکتیکی دکەفیتە د ریکا دندک ھناریدا.

٧. "دندک ھنار ژ نوی ژ خەو رابوو... پۆژی تیروشکین خۆ یین داھیلاین، دی ھا... ھا چیتە ئاڤا... بەری خۆ دمت کەسەک ل ویری نینە! نە باب و نە ھندە... ئەو بتنییە ل وی چولی. رابووڤە، لەرزەکا د دلیدا، نەشیت نە بەیت نە بجیت، ژ تپسادا و ژ تپھنادا" (احلام حجی جعفر: ١٩٨٥: ٨٩).

تپس و تیھنی بوون ژێ ئەزموونین ب زەحمەتین جادەیا گەشتا دندک ھنارینە، کو بێگومان ئەوی بەیتر و ئۆزیکتر لیدکەت و فەرە دموون خوە ب ئەقان بەربەستان رابھینیت، ھەتا کو بگەھیتە ئارمانجا خوہیا سەرەکی.

٨. "مار ژێ د زکیدا ژ تپھنادا ئارامەستیت - دندک ھناری چاقی خۆ ل وا ئەردا گپرا، دیت تەشتەکی سپی دکەت، لدویڤدا چوو، گەھشتی دیت کو ئافە: گەلەک کەیفای وی

هات، لی یا تژی مارە!! هەر نەشیا خۆ، هندی یا تیھنی بوو، گۆت ب چ حالی بیت
 دقیت ئەز هەر ئافقێ قەخۆم، خۆ چەماندە هندافێ ئافق، ماری د زکیدا نەشیا خۆ ژ
 تیھنادا، خۆ هافیتە دەر ل نیقا ئافیدا، دندک هەنار ما بەهتی، (هەکو دیتی ئەو کورە
 مار ژ دەقی هاتیە دەر) دندک هەنار بلەز پەقی و کرە غار" (احلام حجی جعفر: ۱۹۸۵: ۸۹).

ناف وەکو ئیک ژ جەقەنگ و سیمبۆل (پاک، هایداری، زاوژی و میاتی) ئیە د
 ئەقێ بەرپەستا جادەیا گەشتا دندک هەناری دبیتە پزگارکەر ئەو، چونکی ب تیھنی
 بوونا دندک هەنار و ماری، مار ژ زکی ئەوئ دەیتەدەر و خوە دەافیتە دئافیدا و ئەقێ
 چەندئ تپسەکا زۆر ئیخستە دلئ ئەوئ و بتیھنی و تپسەکا زۆرقە، خوە ژ ئەوئ ئافق
 دویردکەت و دپەقیت.

۹. "پۆزەکی سورچاقشین گۆتە دندک هەناری، ئەقروکە ئەم دئ چینە بالافق،
 پیکشەچین، گەشتە کانێ، ئاگرێ خۆهەلەر و مەنجەلەک تژی ئافکر و گەرم
 بوو، سورچاقشین گۆتە دندک هەناری کچا مەن کا تو وەرە دا ئەول سە رێ تە بشۆم.
 دا بجی، ژ بەر (گولی زێری) نەکو رابیتەقە... دندک هەناری گۆتی کەیفە تەیه...
 رۆینشتە خوارێ دا سەرئ وئ بشۆت، ژنابا وئ چەند کولندکەکی ئافق سەری
 دادکر، بزمەرەک ب شینکی د سەرئ وئ دقوتا، هندی دکرە هەوار و گازێ، کەس ل
 دویف دەنگێ وئ نەهات، دندک هەناری بۆ خۆ دوعا ژخودئ خۆ خواستن، گوت: یا
 خودیو تو مەن خلاس کەم ژ دەستێن قێ کافرا پشت شین. مەن بکەیه کوترەک
 بەردەیه دونیایی!!" (احلام حجی جعفر: ۱۹۸۵: ۹۱)

ئەقە کریارەکا زۆر مەترسیدار و ب ئیشە و ژ ب ئیش و ژانترین و نەخوەشتیرین
 ئەزمونێن دندک هەناری، چونکی ب پادەیهکی نەخوەشە کو خوە ل بەر ئەوئ ئیش
 ناگریت و داخواری ژ خودئ دکەت کو ئەوئ ژ ئەقێ دۆخی پزگار بکەت. هەرچەندە هەتا
 ئەقێ قۆناعی ب دروستی هەست ب هیز و شیانێن خوە کرێیه و یا شیاو خوە ژ گشت
 بەرپەست و ئاستەنگان پزگار بکەت یان خوە خوە ل گەل ئەوئ ئەزمونێن بگونجینیت،
 لی د ئەقێ ئەزمونێدا ب داخواری ژ خودئ، خوە پزگاردکەت.

دشین پەگەزێن ئەقێ قۆناعی د ئەفسانەیا "دندک هەناریدا" ب ئەقێ پەنگی کورت بکەین:

- قوتانا دندک هەناری ژلاین سورچاقشینقە
- دەرھینانا سپهان ژ سەرئ پیری و کەلۆژتن و هافیتنا ئەوان
- سورچاقشین گۆسکی ئەوی تژی ئافا گەرم دکر و دانا بەر هەتاقی
- سورچاقشین، گۆسکی دندک هەناری تیزکەکی ماری دکەتە تیدا
- بیبەختی ل دندک هەناری دەیتەکرن و پیدقییه باب ئەوئ بکوژیت

- دندك هئار ل چۆلەككى بېئاف و رەپ و رويت ب تنى دمينيت
- ژ ئەنجامى ب تنيوونى، تووشى ترسى دبيت، ئەفە زىدەبارى برس و تيھنى
- مار ژ تيھنا خوه دهاقيتە ناف ئافى و دندك هئار حيبەتى دبيت
- ژناب چەند كولندەكەكى ئافى ب سەرىدادكەت، بزمارەككى ل سەرى دقوتيت و كەس ل دويىف دەنگى ھاوارا ئەوئ ناھى

۳،۴. ديتنا خوهشيا سەرکەفتنى (سەرکەفتنا ئاشۇپى):

A. "پيرەژنەك ل گوندى ھەبوو ھەر گاف دابىژىتە دندك هئارنى و فاتويى دايى، كا وەرن سىپھا ژ سەرى پىرا خۆ بينە دەرى، گرگىرکا بکەلوژن، ھویرھویرکا بەھاقىژن!!! دندك هئارنى ژى ھەپۆ مستەکا كەزانان داکەتە بەرىکا خۆ، چەند سىپھەك دەینا دەرى كەزانەك د ھاقىتە دەقى خۆ، ژ پىرى ژىقە ئەو سىپھەن د خۆت، فاتوى ژى گۆتى ئەفە چىيە... ئەز بىم و سىپھەن پىرى بخۆم؟ بمریت ئەز سىپھەك ژ سەرى ناھىنمە دەرى، گەپا بخۆم... دندك هئار ژى يا ب دلئ پىرى دكە ت ... پىرى ژى گۆتە دندك هئارنى ئىشلە، دئ تیتەكا زىپرى ب ناف چاقىن تەفە چىيىت، چەند بىرن ھەر درىژ و پان بیت" (احلام حجى جعفر: ۱۹۸۵: ۸۸). "دندك هئارھات تیتەكا زىپرى يا ب ناف چاقانقە چەندا جان بوو جانتر لىھات بوو... سوراجاقتىن گۆتى كا وەردە دايى ئەفە چ طەنەكوشكە ب سەرى تەفە، چەندا كرىتە كا وەردە دا ژىقەكەم، چەند ژىقەدكر پانتر و درىژتر لىدھات" (احلام حجى جعفر: ۱۹۸۵: ۸۸).

د ئەقى قۇناغیدا دندك هئار، بەر ب سەرکەفتنىن خوهفە دچیت و ھەست ب خوهشىيىن دەینە درىكا ئەویدا دكەت، ب پەنگەكى كو ھەم ھەست ب خوهشيا ب جەھىنانا داخوازىيىن پىرەژنى دكەت و ھەم ئەنجاما ئەوان كارىن باشىن ژبو پىرەژنى ئەنجام داین، دەستكەفتەكا زىپرىن ب دەستەدەھىنیت كو ئەو ژى تیتەكا زىپرىا ب ناف چاقانقەيە و بۆ ئەقى چەندى ژى گەلەك كەیفخوش دبيت. بىگومان د ئەقى قۇناغیدا و ل دويىف بوچوونىن مۆرداكى، ئەف كەسە د ناخى خومدا وەسا ھەزدەكەت كو ھەم قارەمانا جیھانا ژنانە و ھەم يا زەلامان.

B. "دايكا وان ھات، زوى زوى دندك هئار كەرە دەرىكەك و ئىكى ب بەرسىنگا خۆ قەكر... گۆتى ئەم دئ نىشا تە دەین، لئ تو ب سەرى خالى مە كەيە، توچ لىنەكەي!! گۆتى ما دەم ھەو ب سەرى براىى من سويند خوار، ئەزچ لىناكەم، كچكا دندك هئار ديار كر ھەر وەكو گلوپەك ھەلكرى ھەندا تازە و بەركەفتى بوو." (احلام حجى جعفر: ۱۹۸۵: ۸۹).

د ئەقى قۇناغیدا ژى دندك هئار ھەست ب سەرکەفتنى دكەت، چونكى ئەوان كچان ئەو كارى باش بۆ ئەوئ ئەنجام دايە و ئەوا ژ مرنى پزگار كرى.

هەرچەندە ئەوان كچكان ئەوا پزگاركرى لى بەرى هینگى ئەوا شىاى ب
قەگىرانا چىرۆكا خوه ئەوان رازى بكەت و بكەتە هەقكار و پشەقانىن خوه.

C. "پىرهەقىي گۆتى توژى وهكى كچىن منى خو حسىبكە ئىك ژمنى مالى، دلى وئ ژنوى
رەحەت بوو، و كهيفا وئ گەلەك هات... و پىكفە ب كهيف و خوشى ژيان." (احلام حجى
جعفر: ۱۹۸۵: ۸۹ و ۹۰).

پاراستنا ژيانا خوه ژى ب دەستكەفتەكا دىيا جيهانا تىكەل ب يا زەلامان دزانىت و
ژ ئەقى چەندى ژى يا كهيفخووشە؛ چونكى هەست پىدكەت كو دزانىت شىانين ئەوى
چەندن و ئەو هزرا بو چىبووى كو يا گەشتىيە نارمانجا خوه. ب بوچوونەكا دى
ناراستەوخو خوه سەردادبەت و حىلى ل خومەدكەت. هەرچەندە ئەف كەسا كو ژ چەندىن
ئاستەنگ و بەرەبەستان پزگار بووى و سەركەفتىانە ئەزموونين جادا گەشتا خوه
ئەنجامداين، بىگومان دئ ئەو هزر و هەست، دئ د مروونى ئەويدا دروست بيت كو يا
گەشتىيە ئەنجام و بنهجهن خوهيا دياركرى.

دشىن رەگەزىن ئەقى قۇناغى د ئەفسانەيا "دندك هەنارىدا" ب ئەقى رەنگى كورت بكەين:

- دندك هەنار ژلايى پىرهەقىيە دەيتەخەلاتكرن و تىكەكى زىرى ب ناچاقين ئەويشە
دەيت

- دندك هەنار ژلايى پىرهەقىيە دەيتەپشوازيكرن و وهكو كچىن خوه سەرمەرييى ل
گەل دكەت

۳.۵. هەشياربونا هەستىن هەك و بىگيانين مەعنەوى (مەرن):

A. "دايكا وان هات، زوى زوى دندك هەنار كره دمرزىكەك و ئىكى ب بەرسىنگا خو
قەكر." (احلام حجى جعفر: ۱۹۸۵: ۸۹).

ئەفە ئەو قۇناغە، دەمى دندك هەنار دچىتە مالا پىرهەقىيى و كچىن پىرهەقىيى ب
گەرمى و ب كهيفخووشە پشوازيى لىدكەن و قەنجىيى لىدكەن و هەروەسا پىرهەقىى ژى
وهكو ئىك ژ كچىن خوه سەرمەرييى ل گەل دكەت، هەتا ئەوى پادەى كو دئ ل دەف
ئەوان مەنىت و ب بوورىنا دەمى هەقىرى بو ئەوان دكەت و وهكو ئىك ژ ئەندامىن خىزانى ل
ئەويرى دژىت. هەم ئەوى باومرى ب ئەوان هەيه و هەم خىزانان پىرهەقىيى باومرىيا ب ئەوى هەي.
ب بوچوونەكا دى ئەو هەستىن نەخووشىن بەرى و ل گەل ژنابى نەماينە و بىرا خوه ژى
نابەتە سەر ئەوان هزران. زىدەبارى هەندى كو گەلەك حەزدكەت بەر ب جيهانا ژنانىيا خوه
بەزقەيتەقە.

B. "دندك هنارئ ههقير دكر، گوستيرك كره د دهقئ خۇدا!! چه وا كره تېدا بېهنا وئ نههات و بچيت و كهته عهردى. ل سه ر تهرمئ وئ بوو شينى و گرى." (احلام حجى جعفر: ۱۹۸۵: ۹۰).

بېگومان د ئەقئ قۇناغېدا ئارامىيا خوه ژ دەست ددەت و كاريگهرييا گوستيركئ ل سەر دياردبیت. ب بۆچوونهكا دى ههستئ بتنى بوون و پەشيمانى ل دەق ئەوئ پەيدا دبیت. واتە ئەق بېهۆشبوونه سيمبۆلا ههزا قهگهريانا ئەوئيه بۆ بنهپەتئ ژنانىيئ و ئەق ههزه، هيئش و عهقئ ئەوئ داگير دكهت و ئارامىي ل دەق ناهيلىت.

C. "دندك هنارئ بۆ خۆ دوعا ژخودئ خۆ خواستن، گوت: يا خودئيو تو من خلاس كهى ژ دەستئ قئ كافرا پشت شين. من بكهيه كوترەك بهردهيه دونيايئ!! خودئ لدويق دئ وئ هينا، كره كوترەك چوو ئەسمانا..." (احلام حجى جعفر: ۱۹۸۵: ۹۱).

دندك هنار جارهكا دى ئارامىيا خوه، ب مەرەما گههشتن ب بنهپەتئ ژنانىيئ ژ دەست ددەت و ئەق كوترە، كو جهههنگئ (دووگيانى و بهروپيت) ئيه ئەوئ بهر ب ئەوئ بنهپەتئ رېنیشاندر دبیت.

D. "ئەو كوترك ژى ههپۆ داهيئته سەر دارەكى لئك پەزقائئ شول دكهت. ناف عهردئ كورئ حاكى، دا بېژيتئ...
هۆ پەزقانو؟
دا بېژيتئ... هۆ
صورا چاقشين لماله؟
دا بېژيتئ ... ئە

كورئ حاكى ل پالە؟ دا بېژيتئ ئە" (احلام حجى جعفر: ۱۹۸۵: ۹۱).

هايداربوون ب مەرەما قهگهريان بۆ بنهپەتئ سەرەكئ خوه، كو بنهپەتئ ژنانىيه، بوويه ئەگەر كو سەرەپاي هندئ بۆ دۆخئ زارۆكئ خوه ب خەم بكهقئ، هزر د ههقزىنئ خوه ژيدا بكهت و دويقچوونا دۆخئ ئەوى بكهت و دەمئ بهرسقا پرسيارا (كورئ حاكى ل پالە) ب بهلئ ومردگريت، گهلهك عېجز دبیت و ل ئەوى جهى نامينيت و دجيت. ههرجهنده ئەگەر ئەم هوپرتر بهرئ خوه بدەينه ئەقئ پرسئ، بۆ مه دياردبیت كو ئەو ههستئ ژنانى بوويه ئەگەر كو دويقچوونا ههقزىنئ خوه بكهت و غيرە بۆ چئ ببیت.

دشئن پەگەزئ ئەقئ قۇناغئ د ئەفسانهيا "دندك هنارئدا" ب ئەقئ پەنگى كورت بكهين:

- دندك هنار دبیتە دمزيكهك ب بهرسينگا كچئن پيرههقييئته
- دەمئ گوستيركئ دكهته د دهقئ خومدا بېهۆش دبیت

- دبیته کۆترک و دجیته ئەسمانان
- خیانهتا کورئ حاکمی (کورئ حاکمی ل پالە ۹ دا بیژتی ئە)

۳،۶. داکهفتن بهرهف سنوورئ میاتییی:

A. "جارهکئ گوسکئ دندک هنارئ تیشکهکئ ماری کره تیدا و تزی ئافا تهزی کر و دانا بهرسییهئ" (احلام حجی جعفر: ۱۹۸۵: ۸۹). "خۆ چهمانده هنداهئ ئافئ، ماری د زکیدا نهشیا خۆ ژ تیهنادا، خۆ هاقیته دمر ل نیفا ئاقیدا، دندک هنار ما بههتی، (ههکو دیتی ئەو کوره مار ژ دهقی هاتیه دمر) دندک هنار بلهز رهقی و کره غار، ماری پشتی ئاف قهخاری، دویقدا بهزی، دا بجیته د زکیداهه، (مهعلیمه بۆ وی خۆشه، دخۆت و قهدهخۆت و یئ پالدایه)، لئ میرئ مارا د وئ ئاقیدا بوو، گازی کرئ ب ئەزمانئ خۆ، ماری مه زقریقه. " (احلام حجی جعفر: ۱۹۸۵: ۸۹).

B. "دندک هنارئ چافئ خۆ ل وا ئهردا گیرا، دیت تشتهکئ سپی دکهت، لدویقدا چوو، گههشتی دیت کو ئافه" (احلام حجی جعفر: ۱۹۸۵: ۸۹).

C. "دایکا وان هات گۆت ئەفه چییه؟ گۆتنن خیشکا مه کوشت، کئ کوشت؟! بۆ گۆت. هندی ل دویقرا چوو نه دیت، زقریقه... بیرههقی رابوو سندریکهک هینا، تزی په مبی کر و ئافا گولان ژی پهیدا کر و دندک هنار کره تیدا، دمرگههئ سندریکئ دانا سه ر و کلیدلا... دل نه هیلان بن ئاخکهن، بهردا د ئاقیدا" (احلام حجی جعفر: ۱۹۸۵: ۹۰).

D. "خودئ ل دویف دلئ وئ هینا، کره کوترهک چوو ئەسمانا" (احلام حجی جعفر: ۱۹۸۵: ۹۱).

د ئەفئ قۆناغیدا هیدی هیدی بهر ب میاتییه دزقریتهقه و ههستی ئیراتییی پشتگوه دهافیزیت. ئەف قۆناغه بهنده ب سهفهرا جیهانا تارپاتییی، کو بیگومان دندک هنار ب خوه ب خوارنا ئەوئ گوستیرکئ نههش دبیت و ب ئەفئ چهندی دئ چیه د سندریکیدا و ئاف ئەوئ ل گهل خوه دبهت و بۆ ماوهیهکی ل بنئ رویباری دمینیت. کو ئەفه ب خوه ژی جیهانا تارپیه، یا دندک هنار چووئ. زیدمباری هندی، دهمی ژناباب غهدرئ لیدکهت و ئەوئ گهلهک دئیشینیت راستهوخۆ داخوای ژ خودئ دکهت کو ئەوئ بکهته کوتر و خوه ژ ئەوئ ژناباب رزگاردکهت.

ههلهبت ئەف چار جیهانین دندک هنار چوویه تیدا - مار، ئاف، سندریک و کوتر- ب گشتی گهشتا ئەوییه بۆ کویراتییا دموونئ خوه و هندهک ژ ئەوان تاییهتمهندیین ژانانیین خوه یین ژدهستدایی ب دهستقه دهینیتهقه و جارمکا دی ههست ب ههبوونا خوه،

وہکو پیکھاتا گشتیا ژنہکی، چ پۆخسار یان نافه پۆک، چ پەگەز یان ھەست و سۆز، چ گرنکی یان بەھایی جەستەیی دکەت و ب دروستی ھەست ب ژیانئ دکەنەفە.

دشین پەگەزین ئەفئ قۆناغئ د ئەفسانەیا "دندک ھناریدا" ب ئەفئ پەنگی کورت بکەین:

- جەفەنگی تیژکی ماری

- جەفەنگی نافئ

- دەمئ بیھۆش دبیت دکەنە د سندریکەکید

- جەفەنگی کوتری

۳،۷. ھەزا زیدە بۆ گەھشتنا ب پیکھەگریدا نا دووبارە ل گەل میاتیئ:

A. "پشتی چەند پۆژەکان کورئ حاکمی دندک ھنار ل خۆ مارکر، ھەفت دەستین دھۆل و زپنا ھینان و ھەفت شەف و ھەفت پۆزان دموات یا بەردە وام بوو." (احلام حجی جعفر: ۱۹۸۵: ۹۰).

B. "ئەو کوترک ژى ھەرۆ داھیتە سەر دارەکی لئک پەزقانی شوول دکەت. ناف ەمەردئ کورئ حاکمی، دا بیژیتئ..."

ھۆ پەزقانو؟

دا بیژیتئ... ھۆ

صورا چاقشین لمالە؟

دا بیژیتئ ... ئە

کورئ حاکمی ل پالە؟ دا بیژیتئ ئە

تو ب خودئ کە ی (گولی زپئ) من یئ ب چ حالە؟

ھەکە گۆتبا، یئ ب حالەکی بیحالە، دا کەتە گری... گەل گاڤا گۆتبا یئ حالئ وی یئ باشە، دا کەتە کەنی و فریت و چیت ھەرۆ شولئ وئ ئەو بوو..." (احلام حجی جعفر: ۱۹۸۵: ۹۱).

C. "ئەو کوترک ژى ھەرۆ داھیتە سەر دارەکی لئک پەزقانی شول دکەت. ناف ەمەردئ کورئ حاکمی، دا بیژیتئ..."

ھۆ پەزقانو؟

دا بیژیتئ... ھۆ

صورا چاقشین لمالە؟

دا بیژیتئ ... ئە

کورئ حاکمی ل پالە؟ دا بیژیتئ ئە" (احلام حجی جعفر: ۱۹۸۵: ۹۱).

د ئەفغاني قوناغيدا چاره‌كا دى بهر ب هه‌ستى ميياتيځه دجيت و هه‌زدكه‌ت ب دروستى وه‌كو مى خويا ببيت، هه‌ر ژبه‌ر هندى د ئەفغاني قوناغيدا شوى ب كورئ ميري دكه‌ت و گه‌له‌ك هه‌ز ژه‌وى دكه‌ت، ب په‌نگه‌كى كو پشتي ساله‌ك دبنه خودان كوپه‌ك و ده‌مى دبېته كوتر و ل گه‌ل جوتيارئ ميري دناخځيت و دبېژيتى (صورا چاخشين ل پاله)، غيره‌مى دبېت و ئەفه‌ ژى نيشانده‌مئ ئەوئ چهندييه كو هه‌ستى ئەوئ يا ميياتيځي پتر كارا بوويه و كاريگه‌ريي دئخځيته سه‌ر بريار و سه‌رده‌مريپن ئەوئ. هه‌روه‌سا ده‌مى پرسيارا پموشا كورئ خوه دكه‌ت ژى نيشانه‌يا هه‌زا گه‌هشتن ب ميياتيځه.

هه‌روه‌كو ديار هه‌زه‌كا ژور ژبو نوپكرنه‌فه‌يا په‌يوه‌نديكرن ب پشكا ميياتيځا ده‌روونئ خودفه‌ هه‌يه و فه‌ره گشت ئەوان كار و كاريارين گريځدايى ب په‌گه‌زئ ميځه ئەنجام بدمت، هه‌تاكو ب دروستى ئەو هه‌ست ل ده‌ف ئەوئ نوى ببيتفه‌.

دشين په‌گه‌زين ئەفغاني قوناغ د ئەفسانه‌يا "دندك هه‌ناريدا" ب ئەفغاني په‌نگى كورت بكه‌ين:

- ناخفتنا كوتركى ل گه‌ل په‌زقانى و پرسيارا پموشا كورئ و هه‌قزىنى:
- كورئ حاكمى ل پاله؟
- توب خودئ كه‌ى (گولى زير) من يئ ب چ حاله؟
- دندك هه‌نار شوى دكه‌ت

٣,٨. چاره‌سه‌رييا قالاھييا د ناڤه‌را داىك/ كچيدا:

A. "ساله‌ك دوو سالان، دندك هه‌نارئ كوره‌ك بوو، ناځى وئ كره (گولى زير) كه‌يفا وان گه‌له‌ك پېهات، ل گه‌ل ئيك ژيان ب خوځى و شاهى" (احلام حجى جعفر: ١٩٨٥: ٩٠).

B. "ئهو كوتركى ژى هه‌رؤ داهيتيه سه‌ر داره‌كى ل نك په‌زقانى شوول دكه‌ت" (احلام حجى جعفر: ١٩٨٥: ٩١).

د ئەفغاني دؤخيدا ب دروستى كاريگه‌رييا ئيتراتى ل سه‌ر دندك هه‌نارئ نامينيت. ب تاييه‌تى ده‌مى دبېته داىك و كوپه‌ك دبېت، پشتي دبېته كوتر ژى، وه‌كو داىك پوئ دويځچوون و چاځديرييا زارؤك و خيزانا خوه دكه‌ت، ئەف چهنده ژى ب دانوستاندنا ل گه‌ل جوتيارى و ب چوونا ئەوئ بؤ سه‌ر دارى و پرسيارين دووباره‌ميپن ل سه‌ر زارؤك و هه‌قزىنى ئەفغاني چهنده پتر خويا دكه‌ت.

دشين په‌گه‌زين ئەفغاني قوناغ د ئەفسانه‌يا "دندك هه‌ناريدا" ب ئەفغاني په‌نگى كورت بكه‌ين:

- دندك هه‌نارئ دبېته داىك و كوپه‌ك دبېت
- چاځديرييا زارؤك و هه‌قزىنى خوه دكه‌ت

۳،۹. چارەسەرىيا نىراتىيا برىندار:

A. "پەزىقان چوو گۆتە كورئى حاكىمى، حال و مادىن من و كوتركەكى ئەقەنە... كورئى حاكىمى گۆتئى ئەز ئەقرو دى لگەل تە ھىم... خۆ لىن وئى دارئى قەشارت، پەزىقانى زى شولئى خۆ كر... كوترك ھات، ھەر وە گۆتەقە... دا فرىت كوركى حاكىمى ھەر دوو پىن وئى گرتن..." (احلام حجى جعفر: ۱۹۸۵: ۹۱).

B. "دندك ھنارئى بۆ گۆت كو ئەو ژىبابا وئىيە، وئى وەلئى كەرقە..." (احلام حجى جعفر: ۱۹۸۵: ۹۱).

ئەقە قۇناغا بەرى دووماھىيىيە و پىشتى ژىبابى گەلەك ب سەرى ئەمۇ ھىناى و ئەو ئىشاندى و ب پىلان بۇختان پىقەناين و ھەرچار دندك ھنار لى دبوورى و پىشتگوھ دھاقتى؛ بۇ جارا دووماھىيى ھەموو نەينى ئاشكرا كرن و راستىيا ژىبابى بۆ ھەقزىنى خوە - مىر - گۆتن و وەكو تاكەكا برىندار بەر ب چارەسەرىيا ئىش و ئازارن خوەقە چوو.

بىگومان د ئەقى دۇخىدا، دندك ھنار مفاى ژ ھەر دوو قۇناغىن بەرى ئەقى قۇناغى وەردگىرىت و بەر ب ژىقابىرنا نىراتىيا نەرىنى و نەباش، ھەقدزى ژيانا ئاساىيا ھەر مىيەكى دچىت و دەروونئى ئاارام و دلگرا نا خوە، ئارام و تەنا دكەت.

دشېن پەگەزىن ئەقى قۇناغى د ئەفسانەيا "دندك ھنارىدا" ب ئەقى پەنگى كورت بکەين:

- كورئى حاكىمى دزىت كو كوترك ھەقزىنا ئەوئىيە

- دندك ھنار ئاشكەرا دكەت كو ژىباب ئەگەرى نەخوەشىيىن ئەوئىيە

۳،۱۰. پىكفەگرىدانا مىياتى و نىراتىيى (پىكفەھشتا پىرۇز):

"دندك ھنار و مىرئى خۆ و كورئى خۆ، ل گەل ئىك مان ب خۆشى و كەيف ..."

(احلام حجى جعفر: ۱۹۸۵: ۹۱).

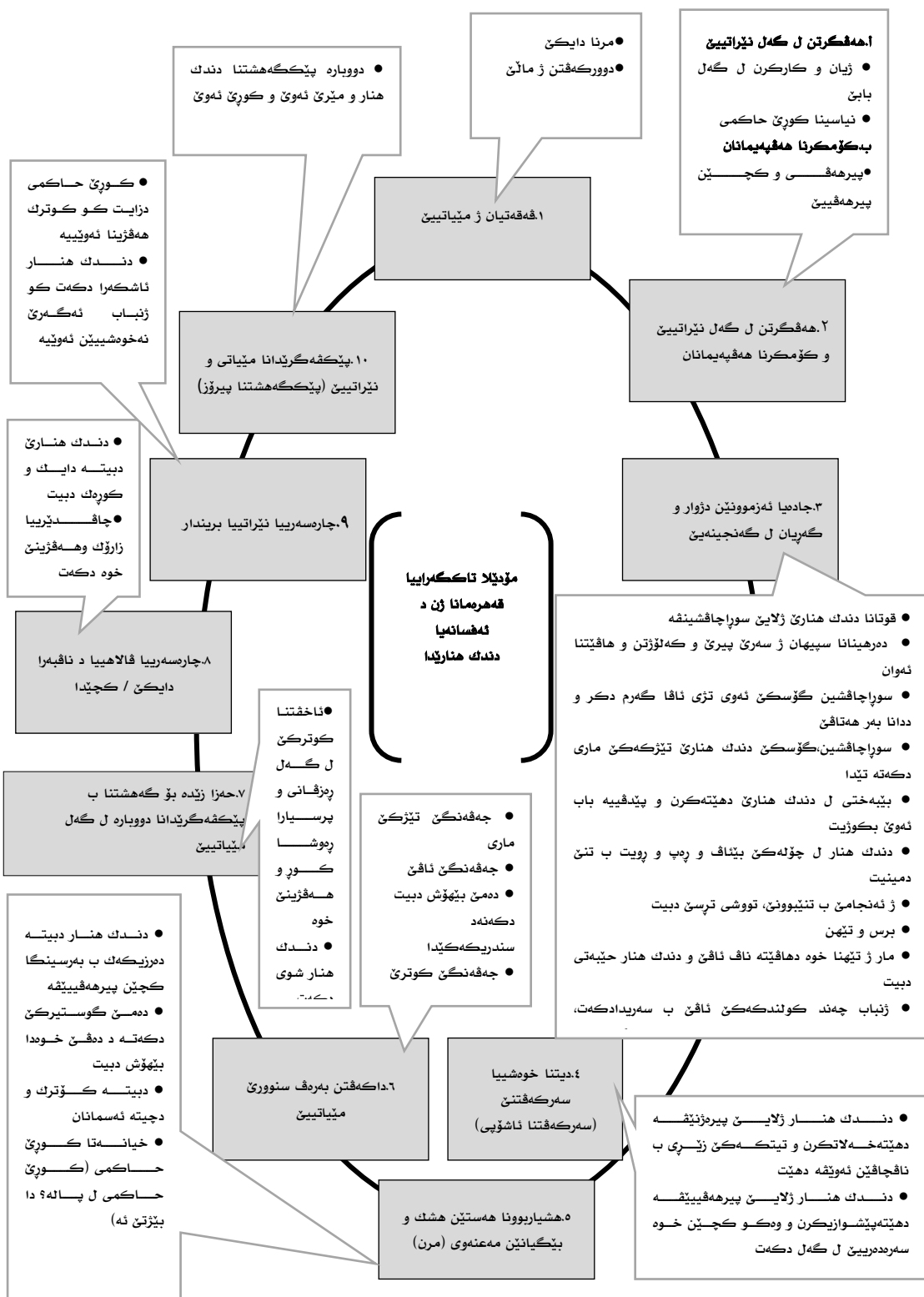
ئەقە دووماھى قۇناغە و دندك ھنار ب دروستى سنوورا خوە يا مىياتى و نىراتىيى دزانىت، چونكى ئەو و ھەقزىنى خوە ب كەيف و خوەشى و ل گەل كورئى خوە بەردەوامى دانە ژيانا خوە.

ھەلبەت ئەقە ئەنجاما گىشتىيا دندك ھنارىيە كو وەكو تاكەكا ژىر و بىرمەند، ب دروستى بەر ب سنوورن جىگىرىن مىياتىيا خوە زقېرى و چارچووشا گىرتىيا ژيانا ھەقزىنى و خىزاننا خوە پاراستى.

دشېن پەگەزىن ئەقى قۇناغى د ئەفسانەيا "دندك ھنارىدا" ب ئەقى پەنگى كورت بکەين:

- دووبارە پىكفەھشتا دندك ھنار و مىرئى ئەوئى

ل دووماھىيى دشېن گىشت قۇناغىن مۇدئىلا تاكەگەراىيا گەشتا قەھرەمانا ژن د ئەفسانەيا "دندك ھنارىدا"، ب ئەقى پەنگى نىشان بەدەين:

۱. ئەنجام

۱. ھەموو قۇئاغېن مۇدېلا مۆرداکی، د ئەقئ ئەفسانەیییدا دەپنەدیتن.
۲. دندک ھنار دگەھیتە دوویماھی قۇئاغا مۇدېلا (مۆرین مۆرداک) ئ کو ئەو ژى (پېکفەگریدانا مېیاتی و نیراتین/ پېکگەهشتنا پیرۆز)ه.
۳. ب ژدایکبوونا (گولی زېپری) ئانیماس زال دبیتەفە.
۴. رەگەزئ نیر د ئەقئ ئەفسانەیدا، گەلەک ھاریکاری دندک ھنارئ بوویە.
۵. دندک ھنار ب ھەقپکی و دەرپازبوون ژ ئەوان ۱۰ قۇئاغان، دگەھیتە خۆد و ھەست ب ھەبوونا خوە دکەت.
۶. د گەهشتن ب خۆد و ھەست ب ھەبوونا خوەکرنا ژنا کورد - دندک ھنار - گەلەک ئاستەنگ ھەنە.
۷. دندک ھنار وەک ئەفسانەیهکا کوردی نوونەراتییا گەشتا ژنئ بۆ گەهشتن ب تاکگەرایى و خۆد، دەپتەهەژمارتن و ژنا کورد ل دویف قۇئاغېن ژیانئ، ھەقتریب ل گەل زەلامی بۆ ئاڤاکرنا خوە بزاف کرینە.
۸. ئەفسانەیا دندک ھنارئ قۇئاغا پېشکەقتیا ژيانا رەگەزئ مېیە د جڤاکئ کوردیدا.
۹. دندک ھنار ب ئەفسانەیهکا کەقنارا کوردی دەپتەهەژمارتن و خۆیاپە ئەف ئەفسانەیه، یا کیمە و ھندەک رۆیدان و کارەکتەر ب بوورینا دەمی، ژلایئ قەگپرانقە ھاتینەژئیرن.

۲. ژئیدەر

۱. احلام حجی جعفر، دندک ھنار، گۆقارا کاروان، ژمارە ۳۷، سالی چوارەم، ھولئیر، ۱۹۸۵.
۲. بهروز محمودی بختیاری و دیگران، سفر قهرمان مؤنث در سه فیلمنامه از بیضایی: مطالعه تطبیقی سه فیلم نامه سگ، اشغال، و حقایق درباره لیلا دختر ادريس در چارچوب نظریه مورین مورداک، زن در فرهنگ و هنر، دوره ۶، شماره ۲، تابستان ۱۳۹۳، ۱۴۹-۱۶۶.
۳. رضا ستاری و سمیه آقاجانی زلتی، کهن الگوی سفر قهرمان در داستان گشتاسپ، مجله‌ی علمی-پژوهشی زبان و ادبیات فارسی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد فسا، س ۷، ش ۱ (پیاپی ۱۴)، بهار ۱۳۹۵، صص ۸۹-۱۰۲.
۴. زینب کوشکی، آیین تشریف قهرمانان زن در افسانه های پریان (تحلیل کهن الگویی ۱۰ افسانه بر مبنای فرآیند فردیت قهرمان زن)، دومین همایش ملی نگاهی نو به زبان و ادب عامه، ۹ و ۱۰ اسفند ماه ۱۳۹۶،

۵. سیدمهدی خیراندیش و دیگران، الگوی تفرد قهرمان زن در افسانه‌های پریان (بر اساس چرخه روان شناختی مورداک)، دوماهنامه فرهنگ و ادبیات عامه، سال ۸، شماره ۳۴، مهر و آبان ۱۳۹۹، صص ۳۰-۱.
۶. سیدمهدی خیراندیش و دیگران، بررسی تفرد قهرمان زن در افسانه «ننه ماهی» با استناد به چرخه روانی مورداک، دومین همایش ملی نگاهی نو به زبان و ادب عامه، ۱۳۹۶، صص ۸۵۴-۸۶۸.
۷. سیدمهدی خیراندیش و دیگران، تفرد قهرمان زن در افسانه‌ی سنگ صبور با استناد به الگوی فردیت مورداک، نهمین همایش ملی پژوهشهای زبان و ادبیات فارسی - بیرجند اسفند ۱۳۹۶، صص ۹-۱.
۸. غلامعلی فلاح و دیگران، سفر «قهرمان درون» در داستان فریدون، دوفصلنامه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه خوارزمی، سال ۲۹، شماره ۹۰، بهار و تابستان ۱۴۰۰، صص ۱۹۷-۲۲۱.
۹. فاطمه حضرتی سوغانلو و محمد حسن حسن زاده نیری، تحلیل منظومه بانوگشسپ نامه بر مبنای نظریه سفر قهرمان مؤنث مورین مورداک، دوفصلنامه پژوهشهای میان رشته‌ای زبان و ادبیات فارسی، سال دوم، دوره جدید، شماره دوم، پاییز و زمستان ۱۴۰۲، صص ۱۶۹-۱۹۵.
۱۰. فائزه عرب یوسف آبادی عبالباسط عرب یوسف آبادی، بررسی تطبیقی رمان های لقیطه و احتمالا گم شده‌ام بر مبنای نظریه مورینه مورداک، فصلنامه پژوهش های ادبیات تطبیقی، دوره ۱۰، شماره ۲، تابستان ۱۴۰۱، صص ۹۷-۱۲۱.
۱۱. مریم اسمعیلی پور، سفر قهرمانی مؤنث در رمان عادت می کنیم زویا پیر زاد براساس نظریه مورین مورداک، فصلنامه ادبیات عرفانی و اسطوره‌شناختی، س ۱۴، شماره ۵۱، تابستان ۱۳۹۷، صص ۱۳-۴۸.
۱۲. مریم خالی خانی پور و مجید منصوری، بررسی تطبیقی سفر قهرمان زنان و سفر قهرمان مردان در رمانهای دل فولاد و ژانی گل: براساس نظریه مورداک و کمپل، نشریه علمی سبک شناسی نظم و نثر فارسی، سال هفدهم، شماره هفتم، مهر ۱۴۰۳، شماره پی در پی ۴۵۴، صص ۱۰۵-۱۲۶.
۱۳. مورین مورداک، ژرفای زن بودن، ترجمه: سیمین موحد، چاپ هفدهم، انتشارات بنیاد فرهنگ زندگی، تهران، ۱۳۹۳.
۱۴. نسترن قهرمباغی و محمدجواد مهدوی، بررسی سفر قهرمان در رمان سه‌گانه‌ی اشوزدنگه اثر آرمان آرین براساس الگوی سفر قهرمان جوزف کمپبل، مجله‌ی علمی پژوهشی مطالعات ادبیات کودک دانشگاه شیراز، سال یازدهم، شماری دوم، پاییز و زمستان ۹۹ (پیاپی ۲۲)، صص ۱۲۹-۱۵۴.

15. Annabelle L. Nelson, The Heroine Archetype, Heroism Science: An Interdisciplinary Journal, Vol. 9 No. 1 (2024) pp. 1-15.
16. Elise Birch, Learning to Be: An Arts-Based Hermeneutic Understanding of My Heroine's Journey, master of arts, University Graduate School, Herron School of Art and Design Indiana University, 2019.

نموذج التفرد البطولي للمرأة في أسطورة "دندك هنار" وفقا للنموذج النفسي لمورداك

الملخص

إن تجاوز بعض المراحل الخاصة لمعرفة الذات والإحساس بوجوده غالبا ما يكون أمرا صعبا، ويكون أحيانا غير متوقع، لا سيما إذا ما كانت تلك الذات (أنثى) تسعى للوصول إلى تلك المرحلة؛ ذلك لأنها قد تشعر بالعوائق أكثر من الذكر، مما يتطلب منها بذل جهد أكبر لتحقيق ذلك المستوى.

تعد "مورين مورداك"، صاحبة نموذج التفرد الذي يتضمن عشر مراحل تساعد البطلة على الشعور بوجودها، إحدى أبرز العالمات اللواتي تحدثن عن مراحل الوصول إلى معرفة الذات والإحساس بوجودها. يركز هذا البحث الموسوم (نموذج التفرد البطولي للمرأة في أسطورة "دندك هنار" وفقا للنموذج النفسي لمورداك) على دراسة الأسطورة الفلكلورية الكوردية "دندك هنار". يتجاوز البحث تحليل الشخصية الرئيسية ليقوم بتقييم الأسطورة خطوة بخطوة، مظهرا الطرق الرئيسة التي وضعتها مورداك وتطبيقها في سياق هذه الأسطورة.

يرتكز البحث - بشكل رئيسي- على فرضية وجود أسطورة "دندك هنار" وإثباتها، بالإضافة إلى تطبيق النموذج النفسي لمورداك على هذه الأسطورة، مع تسليط الضوء على الحالة النفسية للفرد الكوردي، وخاصة المرأة الكوردية بوصفها بطلة في الأسطورة الكوردية. كما يسعى البحث للإجابة عن الأسئلة التالية: من هي "دندك هنار"؟ كم مرحلة من مراحل نموذج التفرد لمورداك ينطبق عليها؟ وهل يمكن تطبيق هذا النموذج على القصص والحكايات الكوردية؟ وكيف حاولت المرأة الكوردية، وفق لمراحل الحياة، بناء شخصيتها مقارنة بالرجل؟ وهل تعرضت للاضطهاد النفسي؟

وصلت الدراسة إلى أن "دندك هنار" أسطورة فلكورية كوردية، ويظهر جميع مراحل نموذج مورداك فيها. كما أظهرت الدراسة أن المرأة البطلة في نهاية الأسطورة تمكنت من تحقيق التوافق بين الأنوثة والذكورية، ما يعرف بالتوافق المقدس.

الكلمات الدالة: مورداك ، التفرد، المرأة البطلة ، دندك هنار، الأسطورة.

The Model of Heroic Uniqueness of Women in the Myth of 'Dandak Hanar' According to Murdock's Psychological Model

Abstract

Going beyond some of the specific stages of self-knowledge and feeling one's existence is often difficult and sometimes unexpected, especially if that self (female) is attempting to reach that stage; because she may feel the obstacles more than the male, she must exert more effort to reach that level.

One of the scientists who wrote about the stages of self-existence and self-realization is Maureen Murdock, by setting up the model of individualism, she describes 10 stages for women's heroism to feel their existence. This research, titled "The Model of Heroic Uniqueness of Women in the Myth of 'Dandak Hanar' According to Murdock's Psychological Model," examines the Kurdish folklore myth of "Dandak Hanar." This study extends beyond an analysis of the main character to systematically evaluate the myth, detailing the primary methods developed and applied by Murdock within this context.

The existence of the 'Dandak Hanar' legend and its validation, alongside the resilience of this model within the context of the legend and the psychological state of the Kurdish individual, particularly Kurdish women as heroines in Kurdish mythology, Conversely, they have constituted one of the most significant responsibilities of this research. Furthermore, some other questions: Who is Dandak Hanar? How many of the specific stages of Murdock's model are applicable to her? Is this paradigm applicable to Kurdish narratives and folklore? Did the Kurdish woman endeavor, in accordance with the stages of life, to develop her identity like the male did? Was she subjected to psychological oppression? According to the study's findings, "Dandak Hanar" is a Kurdish folktale that incorporates all of the Murdock model's phases. The study also demonstrated that the myth's female heroine was successful in achieving divine harmony—a balance between femininity and masculinity.

Keywords: *Murdock, individualism, female heroism, Dandak Hanar, myth.*